

ODRŽANA JE GODIŠNJA SKUPŠTINA SPITH-e

Dana 23. 06. 1982. u prostorijama Direkcije za Savu u Zagrebu održana je redovna Godišnja skupština SPITH-e za 1982. god.

Skupština je održana sa 3 mjeseca zakašnjenja, zbog toga što je glavni referent bio onemogućen da izradi referat na vrijeme, zatim je pričekano da se obave proljetni radovi — posebne sjetve kukuruza.

Skupštini je prisustvovalo 45 delegata DIT-a, predsjedništva Sekcija pri SPITH-e i predsjedništvo SPITH-e. Sveukupan broj prisutnih na Skupštini bio je 130 članova.

Glavne teme Skupštine bile su, osim izvještaja Predsjedništva, Agronomskog glasnika, financijskog izvještaja i izvještaja Samoupravne radničke kontrole:

1. Referat dr Nikice Rapajića »Osvrt na povijesni razvitak i rad SPITH-e koji izdajamo u »Agronomskom glasniku« br. 5-6.
2. Referat dipl. ing. Pere Radmanovića »Razvitak poljoprivrede od 1945. do do 1981. godine«.

U diskusiji o izvještajima i referatima osim dr Strbašića i dr Karog-lana učestvovalo je još nekoliko diskutanata.

Za slijedeći mandat predsjedavajućeg SPITH-e na prijedlog Predsjedništva jednoglasno je izabran prof. dr. Hrvoje Zlatić.

N. RAPAJIC

**OSVRT NA POVIJESNI RAZVITAK I RAD SAVEZA
POLJOPRIVREDNIH INŽENJERA I TEHNIČARA SR HRVATSKE**

I

Ovo Društvo (Savez) ima relativno dugu i plodnu tradiciju i, dosta burnu, zbog prilika u kojima je djelovalo.

Odmah poslije I svjetskog rata, agronomi u Beogradu nastoje da osnuju **Udruženje srpskih agronoma**, ali ne uspijevaju da ga učvrste i drže.

U međuvremenu, u februaru 1924. godine osnovano je u Zagrebu **Udruženje agronoma**.

Prilikom treće obnove 1926. godine **Udruženje srpskih agronoma** pretvara se u **Udruženje jugoslavenskih agronoma**, ali ono je to uglavnom po imenu, jer pokriva samo dio Jugoslavije. Godine 1928. pokreće ono svoj časopis pod imenom »Agronomski pregled«.

U Zagrebu **Udruženje agronoma** izdaje 1929. časopis »Gospodarska smotra«. To je u stvari nastavak izlaženja u Zagrebu »Gospodarske smotre«, koju je od 1909. god. izdavalo Više gospodarsko učilište u Križevcima.¹⁾

I službenici s nižom i srednjom stručnom poljoprivrednom spremom osnivaju svoje stručno udruženje. Ovo je bilo zato, što ih nijesu primali u Udruženje agronoma. Izdaju list pod imenom »Ekonom«. Udruženje se ugasilo nekako 1929. godine.²⁾

Ponajviše na inzistiranje **Udruženja agronoma** u Zagrebu, naročito profesora Poljoprivrednog odjela Poljoprivredno-šumarskog fakulteta, **Ivana Ritiga** i dr **Stjepana Poštića** a, uz izvjesno protivljenje nekih članova Uprave **udruženja jugoslavenskih agronoma**, u Beogradu, osnovan je 1929. godine **Savez udruženja jugoslavenskih agronoma**, koji koordinira rad ova dva udruženja i vrši pripreme za njihovo fuzioniranje u jedinstveno udruženje.³⁾

Godine 1930. oba spomenuta časopisa navedenih udruženja spojena su u jedan, pod imenom »Agronomski glasnik«, službeno glasilo **Saveza udruženja jugoslavenskih agronoma**. Izlazi u Zagrebu. »Prema tome je ovaj glasnik nastavak rada započetoga i provedenoga putem spomenutih glasila.«⁴⁾ (Iz ovoga se vidi, da su pogrešni neki stavovi, da je »Gospodarska znanstvena smotra Poljoprivrednog fakulteta u Zagrebu, nastavak navedene »Gospodarske smotre«). Prvi broj »**Agronomskog glasnika**« izišao je marta mjeseca 1930. godine.

Prof. dr Nikica RAPAJIC, dipl. inž. ZAGREB

Povijesni prikaz pročitao na Godišnjoj skupštini SPITH-e u Zagrebu.

1) »Agronomski glasnik«, br. 1 1930.

2) »Agronomski glasnik«, br. 1 1931.

3) »Agronomski glasnik«, br. 1 1931., »Poljoprivredna enciklopedija«, 2, Zagreb, 1970, str. 618.

4) »Agronomski glasnik«, br. 1, 1930.

27. oktobra 1929. godine Skupština agronoma Dravske banovine, održana u Celju, zaključila je, da se na teritoriji te banovine osnuje **Sekcija udruženja agronoma**, u Zagrebu, sa sjedištem u Ljubljani. 19. decembra 1929. godine Upravni odbor **Udruženja agronoma**, u Zagrebu, prihvaća taj zaključak i odobrava pravila te sekcije.⁵⁾

Tako su početkom 1931. godine u **Udruženju agronoma** u Zagrebu, bila 224 člana, a u **Udruženju jugoslavenskih agronoma** u Beogradu 182 člana, od ovih su 32-ca članovi jednog i drugog udruženja. Obadva zajedno imaju 374 člana od kojih 192 isključivo u zagrebačkom, a 150 isključivo u beogradskom, te 32 u obadva.

Poslije temeljitih priprema i zaključaka skupština oba udruženja, drugog dana kongresa Saveza udruženja jugoslavenskih agronoma, održanog 22, 23. i 24. aprila 1931. godine, u sabornici u Kraljevskoj banskoj upravi u Zagrebu, na Trgu Stjepana Radića broj 5, donijela je odluku o osnivanju **Udruženja jugoslavenskih agronoma**. Udruženje ima 7 sekcija u 7 banovina. Sjedište udruženja je u Beogradu. »Agronomski glasnik«, od dvobroja 8 — 9, 1931. godine je službeno glasilo **Udruženja jugoslavenskih agronoma**. Od petog broja 1932. godine redakcija mu je u Beogradu. Članci se stampaju latinicom i ćirilicom.⁶⁾

Ciljevi udruženja su: unapređenje i zaštita interesa agronomске struke i unapređenja poljoprivrede.

Sa sve većim zahtjevima za decentralizacijom državne uprave, naročito od 1935. godine, nastojali su i rasli zahtjevi za decentralizacijom i raznih udruženja i drugih centraliziranih društvenih organizacija. Takva nastojanja javila su se i u **Udruženju jugoslavenskih agronoma**. U ovom udruženju na tome je najviše nastojala njegova **Sekcija za Savsku banovinu** (ranije je, vidi se bilo obrnuto). Pošto je u tim nastojanjima bilo najagilniji inž. **Buđislav-Bude Borjan**,⁷⁾ poznati komunista, pa inž. **Marko Hercigonja** i nešto kasnije, grupa najmlađih agronoma, koji su bili na službi u Zagrebu, a bili su članovi te sekcije, skojevci i članovi KPJ, — sasvim je sigurno da je to poduzimano na osnovu direktiva KPJ, odnosno KPH. To potvrđuje i činjenica, što je to bilo i sasvim u skladu s osnivanjem KPH-e, 1937. godine, u sastavu KPJ.

I, kad je propaganda te inicijative dala povoljne rezultate, a povećan je i broj mladih agronoma, kao rezultat postupnog povećanja broja upisanih studenata, što se vidi i iz ovih podataka: u razdoblju od 1929. do 1933. diplomiralo je godišnje 7 do 16 studenata, a u razdoblju 1929. do 1933. godine diplomirala su godišnje 43 do 73 studenata i, pošto je i rukovodstvo HSS podupiralo tu inicijativu radi svojih stranačkih interesa, moglo se pristupiti i njenoj bržoj realizaciji.

5) »Agronomski glasnik«, br. 1, 1930.

6) »Agronomski glasnik«, br. 1, 1931. i br. 5, 1932.

7) **Budu Borjana** strijeljali su ustaše. Objavu o strijeljanju objelodanile su vlasti NDH u isto vrijeme, kad i objavu o strijeljanju **Božidara Adžije**, **Otokara Keršovanija**, **Ognjena Price** i još sedmorice, 10. jula 1941. godine.

Tako je na Glavnoj godišnjoj skupštini **Udruženja jugoslavenskih agronoma — Sekcije za Savsku banovinu**, održanoj 22. aprila 1939. godine u Zagrebu, donesena rezolucija koja glasi:

»Agronomi, učlanjeni u UJS — **Sekciju za Savsku banovinu**, skupljeni na redovnoj glavnoj skupštini u Zagrebu, nakon kritike postojećih odnosa, u Udruženju zahtijeva, pozivajući se na stručne, staleške i nacionalne razloge, da se prekine s centralističkim sistemom organizacije Udruženja agronoma i osnuje mjesto toga Saveza agronomskih društava, u kojem će pojedina društva biti potpuno samostalna. Skupština stavlja u dužnost novoizabranom upravnom odboru sekcije izradu nacрта pravila za reorganizaciju dosadašnjeg UJA, a koji će se nacrt predložiti glavnoj godišnjoj skupštini UJA u Skoplju (Beogradu).

Tome nacrtu treba uzeti kao bazu princip potpune decentralizacije i autonomije pojedinih društava. Saglasno s tim principom funkcija vrhovnog saveznog foruma, koji sačinjavaju predstavnici saveznih društava, biće samo koordinativna i odnosit će se na zajedničko istupanje u pitanjima, u kojima će pojedina društva Saveza stajati na zajedničkom gledištu. Na zajedničkom godišnjem kongresu vršit će se direktna izmjena misli i iskustava o stručnim i staleškim pitanjima.

Ukoliko se na glavnoj godišnjoj skupštini UJA ne bi prihvatio prijedlog o reorganizaciji, upravni odbor Sekcije će u najkraćem roku sazvati izvanrednu glavnu skupštinu sa dnevnim redom:

Prijedlog o istupanju iz Udruženja jugoslavenskih agronoma.⁸⁾

U raspravi o zadacima UJA, inž. agr. **Bude Borjan**, predlaže što jaču suradnju s G. (ospodarskom) slogom⁹⁾ i Selj. (ačkim) kolom¹⁰⁾, te da o svima pitanjima koja interesiraju ta društva Udruženje nakon javne diskusije donesu odluke«. Tražilo se aktivno uključivanje udruženja agronoma u svestranu društvenu i ekonomsku problematiku sela. Takav rad omogućavale su ove dvije dobro organizirane društvene organizacije. »Gospodarska sloga« imala je krajem 1939. godine približno 1.100 ogranaka (osnovnih organizacija) sa 201.190 članova i 210.643 udjela, a ukupna imovina iznosila joj je 14,5 miliona tadašnjih dinara (1 dolar = 44 din.). »Seljačko kolo« imalo je početkom te godine preko 300 ogranaka.

Na IX redovnoj skupštini UJA, održanoj 25. juna 1939. godine, »na kraju kol. Hercigonja čita predlog sekcije Zagreb (Savske banovine, N. R.) . . .«. Na osnovu toga prijedloga zaključeno je:

»Prima se načelno stav Sekcije Zagreb za Savsku i Primorsku banovinu, da se UJA reorganizuje na Saveznoj osnovi. Daje se u zadatak novoj Upravi da izradi i razašalje sekcijama nacrt novih pravila, koji sek-

8) Agronomski glasnik, br. 6. 1939.

9) Privredna organizacija (poduzeće) Hrvatske seljačke stanke, osnovana na zadružnoj osnovi 1935. god. osnivana i djelovala u hrvatskim selima i u mnogim gradovima u Hrvatskoj, lo je u srpskim selima i više gradova u Jugoslaviji.

10) **Seljačko kolo**, društvo za kulturno i ekonomsko unapređenje sela, osnovano 1936., djelova uglavnom.

cije treba da pretresu i dostave glavnoj upravi, a nakon toga sazvati vanrednu skupštinu radi primanja novih pravila. Cijeli postupak ima se svršiti u roku od 10 mjeseci«.

Na redovnoj godišnjoj skupštini UJA — **Sekcija za bivšu Savsku banovinu** u Zagrebu i osnivačkoj skupštini **Hrvatskog agronomskog društva** u Zagrebu, održanim 4. aprila 1940. u Zagrebu, prihvaćena su pravila **Hrvatskog agronomskog društva**, izvršen je izbor Upravnog i Nadzornog odbora HAD, izbor delegata za Saveznu skupštinu i zastupnika u upravu Saveza.

Skupština je, na prijedlog izabranog kandidacionog odbora, u slijedećem sastavu: inž. **Josip Frigan**, inž. **Ante Roje**, inž. **Željko Gumhalter**, inž. **Jelica Krstić-Radosavljević**, inž. **Budislav-Bude Borjan**, inž. **Josip Topličan**, inž. **Pravdoslav Klenovar**, dr **Nikola Šerman**, izabrala Upravni i Nadzorni odbor. Glavnu riječ u Kandidacionom odboru imao je **Bude Borjan**. Zahvaljujući tome izabran je u navedene organe relativno velik broj naprednih, uglavnom najmlađih agronoma.

Smatralo se prema zakonskom propisu, da je društvo osnovano 4. aprila 1940. godine, jer, u roku od šest nedjelja poslije predate molbe za odobrenje pravila nije stiglo nikakvo rješenje.¹¹⁾

Na X redovnoj godišnjoj skupštini UJA, održanoj 6. i 7. aprila 1940. god. u Zemunu, primljena su pravila **Saveza agronomskih društava — Kraljevine Jugoslavije**, čime je provedena zahtijevana reorganizacija UJA.

Međutim, 4. juna 1940. godine zatražilo je Redarstveno ravnateljstvo u Zagrebu, da se u predloženim pravilima **Hrvatskog agronomskog društva** u osnivanju imadu izvršiti neke nadopune. To je i učinjeno, međutim, odlukom Banske vlasti Banovine Hrvatske, od 18. septembra 1940. god. zabranjeno je osnivanje toga društva s razloga, što »osnivači ne pružaju jamstvo da će udruženje razvijati svoj rad u smjeru postizanja zadataka označenih u predloženim pravilima, a da se neće baviti i radom, koji prelazi krug rada predviđen u istim pravilima«. Zato je ponovo obavljen postupak za odobrenje osnivanja društva.

Osnivački odbor od 6 članova podnio je Redarstvenom ravnateljstvu ponovno molbu za dozvolu održavanja osnivačke skupštine HAD. Pošto je dozvola dobivena, osnivačka skupština je održana dne 12. januara 1941. god. i, pošto su između ranije izabranih članova u Upravni odbor otpali: inž. **Magašić Moro**, inž. **Roje Marin**, dr **Hercigonja Marko**, inž. **Gumhalter Željko**, inž. **Frigan Josip**, inž. **Višak Valentin**, inž. **Vuković Ivo**, inž. **Cinoti Ante**, inž. **Zižić Davor** i inž. **Pešut Katica**, odlukom Banske vlasti Banovine hrvatske od 30. januara 1941. god., odobrena su pravila HAD, u cijelosti onako, kako ih je prihvatila ranija skupština, 4. aprila 1940. god. Prema tome u Banskoj vlasti su znali koji ljudi ne smiju biti u Upravnom odboru, pa su to sigurno rekli i osnivačkom odboru, koji je tako i postupio.¹²⁾

Poslije okupacije Jugoslavije i proglašenja NDH organi ovoga društva su prestali radom i nisu nikako pristali, da se aktiviraju za vrijeme rata. Tada se ugasio i »Agronomski glasnik«, poslije 3. broja u 1941. god.

11) Agronomski glasnik, br. 4—5, 1940.

12) Agronomski glasnik, br. 3, 1941.

Za vrijeme II svjetskog rata, specifičan način partizanskog ratovanja i mnoge potrebe, koje su iz toga proizlazile, zahtijevali su, od samog početka, angažiranje i stručnjaka raznih struka. Pitanje ishrane boraca i aktivista NOP-a, primarni je uvjet, ne samo njihovog brojčanog rasta nego i održanja. K tome se od početka pridružuje pitanje ishrane neboraćkog stanovništva, hiljada, a ubrzo i desetina hiljada lica, koja za nekoliko dana, prilikom neprijateljskih haranja, ostaju bez krova nad glavom i gotovo svih drugih sredstava neophodnih za život. Zbog toga, naročito, organizacija proizvodnje poljoprivrednih proizvoda, postaje ubrzo neophodna potreba. U situacijama kad neprijatelj koristi i najubitačnija sredstva, da uništi i ljude i njihova materijalna dobra, na prostranim područjima i onemogućiti svaku djelatnost, ta organizacija da bi bila uspješna, mora biti prilagodljiva takvim prilikama, a to je zahtijevalo i školovane organizatore i poznavaoce poljoprivrednih nauka. To dolazi do izražaja već potkraj 1941, a naročito od ranog proljeća 1942. godine, osobito u ustaničkim dijelovima Korduna i Like, gdje neprijatelj pljačka, pali i razara sa sve jačim intenzitetom, sve, što je ljudska ruka vjekovima stvarala. Izvršavanje ovih zadataka, u prvom redu je dužnost NOO-a, ali njima pomažu i štabovi partizanskih vojnih jedinica i društveno političke organizacije. Ali, potrebna je i stručna pomoć. O svemu tome sačuvani su brojni originalni dokumenti i napisana sjećanja mnogih učesnika i suvremenika. Samo nekoliko primjera.

»Organizirati zaostale poljske radove i pomoć onim selima u alatu i oranju koja su postradala« — piše u 5. točki **Kratkog uputstva OK KPH** Karlovac od 12. XI 1941. godine, koje je upućeno odborima Nacionalno-oslobodilačkog fronta na Kordunu i Baniji«.13)

»Krajem decembra 1941. godine s područja kirinsko-sjeničarskog KNOO-a izbjeglo je u Petrovu goru 15.000 žena, djece i staraca. (. . .) temperatura se kretala i do minus 30°C. Stanovnici su napustili svoje kuće, a sa sobom su ponijeli onoliko koliko je ko dospio i mogao, povelili su uglavnom stoku. 15.000 golog, bosog i hranom neosiguranog stanovništva našlo se na području kotarskog NOO-a Vojnić. Trebalo je u oštroj zimi i teškim ratnim prilikama iznaći mogućnosti i smjestiti ove izbjeglice (. . .). Prije svega NOO-i su morali riješiti pitanje smještaja, a zatim osigurati hranu kako za izbjeglo stanovništvo, tako i za već brojčano ojačane partizanske jedinice (. . .).14)

Prema partizanskom ratnom izvještaju, vojska NDH je tu, u vremenu od 16. decembra 1941. do 10. januara 1942. popalila oko 2.000 kuća. »Hrana je opljačkana, stoka odagnata, a stanovništvo, koje je palo u ruke ustašama, poklano«, kaže se u tom izvještaju. A u izvještaju zapovjednika poglavnikove tjelesne bojne, u Z. stk. F. Sarića, navodi se i ovaj podatak:

»Na vaš dopis br. 11.461/41 saopćujemo da je 21 vagon živog blaga dopremljen u Zagreb nakon akcija ustaških postrojbi na Kordunu (. . .)«.15 itd.

A neposredno je predstojalo proljetna obrada zemlje i sjetva!

13) Đ. Zatezalo i M. Dakić: Narodna vlast na Kordunu 1941. — 1945. Karlovac 1941, str. 68 i 69.

14) Zbornik dok. NOR, Tom V—3, str. 113 i 95.

15) AIHRPH, Fond NDH, reg. br. 1894.

Početak proljeća 1942. talijanska vojska je u Lici, na teritoriji sadašnje općine Titova Korenica, za nekoliko dana, spalila 20 naselja, s 1478 stambenih zgrada, uništivši pri tome i goleme poljoprivredne kapacitete i dr. U pitanju su obrada zemlje i sjetva. Na teritoriji ovih naselja siju se gotovo samo jare kulture, pa je skoro sva orača zemlja neuzorana i ne zasijana. Sve to treba učiniti sad u proljeće. Narod je ponajviše u šumama u snijegu. Mišljenje, koje sam usmeno izložio sekretaru OK KPH za Liku, o tome, šta sve treba odmah poduzimati, da bi se riješila osnovna pitanja života i rada postradalog stanovništva, on je iznio zastupniku komandanta i političkom komesaru Štaba grupe NOP odreda za Liku, sa zahtjevom, da na osnovu njega sastave uputstvo za rad ONOO-aa za Krbavu. U uputstvu se, pored zahtjeva za izradu plana za podizanje privremenih nastambi, raspodjele stočne hrane između postradalih i nepostradalih sela, isto i ljudske hrane, zahtijeva se i ovo:

»Drugu inženjeru Rapajiću daj u zadatak, da najhitnije izradi plan o obrađivanju zemljišta, jer je sada nastupilo vrijeme oranja, pa ne smijemo dozvoliti da tu zakasnimo. Daj mu u tom pogledu široke ovlasti da može mobilizirati preostali dio pučanstva za obrađivanje zemlje i zasijavanje, kako danju, tako i noću (. . .).¹⁶⁾

Kako se rat više razgarao, tako su rasla i razaranja, pa su organizaciono-stručna pitanja bivala sve značajnija.

Godina 1943. obilovala je krupnim događajima. U poznatoj zloglasnoj 4. neprijateljskoj ofanzivi stradanja naroda bila su tolika, da ih je teško i zamisliti. Ova ofanziva omela je osnivanje **Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske**, skraćeno ZAVNOH-a, pa je osnovan **Inicijativni odbor ZAVNOH-a**, koji radi na pripremanju za njegovo osnivanje, ali ujedno vrši i njegovu funkciju, dok ga se ne osnuje. Članovi **Inicijativnog odbora**, razdijelili su između sebe sektore djelatnosti, među kojima je i ekonomski sektor, gdje je najvažnija grana poljoprivreda. Rukovodilac ovoga sektora sintetizira iskustva i rezultate rada NOO-a u ovom kraju i u obliku općih uputstava, Inicijativni odbor ih šalje svima NOO-ima, kao smjernice za rad.

Najteža posljedica 4. ofanzive je teška epidemija pjegavca. Prema mojim istraživanjima, koja su i inače prihvaćena, od pjegavca i donekle trbušnog tifusa, bolovalo je na oslobođenim i graničnim područjima 85.000 — 95.000 lica, a od toga broja je umrlo oko 25.000 — 30.000 lica. Zbog svega toga proljetna sjetva je slabo uspjela, što će jako pogoršati i onako tešku prehrambenu situaciju.

Kapitulacijom Italije (8. IX 1943) značajno su proširena oslobođena područja, ali su naglo narasle razne poteškoće. Stanovništvo Hrvatskog primorja, koje je time oslobođeno bilo je bez hrane. Oblasni NOO za Dalmaciju javljao je, da glad ugrožava trista hiljada stanovnika te oblasti. Ovo je bilo pretjerano, ali je bilo indikativno.

16) AIHRPH, Zgb., NV, 37/3279.

Broj boraca u operativnim jedinicama značajno je narastao. Prema pregledu šefa glavne intendature NOV i POH, majora inž. **More Magašića**, na dan 5. novembra 1943, bilo je u operativnim jedinicama u Hrvatskoj 50.000 boraca, kojima je, prema tablicama ishrane trebalo za samo 6 mjeseci (180 dana) osigurati 360 vagona žitarica, 150 vagona mesa, 250 vagona krumpira, 38 vagona graška (riže, pašte, tučenog ječma), 18 vagona brašna, 9 vagona masti — ulja) i 15,5 vagona soli, **svega 838,5 vagona**. Zbog navedenih prilika, bio je to veliki teret za narod oslobođenih područja i, teško je to bilo prikupiti, naročito, kad se ima u vidu, da je to davano na potvrde o vrstama i količinama predatih namirnica, umjesto plaćanja gotovim novcem.

Poslije kapitulacije Italije uključuje se u NOP i veći broj stručnjaka raznih struka, među njima i inženjera i tehničara tehničkih i bioloških djelatnosti, veterinaru i ekonomista. U cilju što boljeg trajnog rješavanja navedenih problema i drugih predstojećih zadataka, trebalo ih je organizirati, a trebalo je privući i one iz okupiranih gradova. Ubrzo poslije prvog zasjedanja ZAVNOH-a (13. i 14. jula u Otočcu i na Plitvičkim jezerima), referada za cijelu ekonomsku oblast proširuje se u **Ekonomski odjel ZAVNOH-a**, s nekoliko stručnjaka za osnovna područja i grane ove široke oblasti. Zato je ovaj odjel odlučio da se u Otočcu održi kongres stručnjaka svih takvih struka, na kome bi se raspravila sva pitanja u vezi s njihovim radom za vrijeme rata, među njima i pitanja moguće obnove razorenih kapaciteta, te planske projekcije za izradu plana obnove neposredno poslije rata. Ideja je prihvaćena i Odjel je organizirao rad na pripremama za kongres: referati, projekt organizacije stručne službe, stanica poljoprivrednog oruđa, i mašina, ekonomske obavještajne službe u okupiranim gradovima i dr. Nagle promjene ratnih prilika onemogućile su održavanje tako zamišljenog kongresa, pa je odlučeno, da ga se održi u dva dijela, kao dvije kongresne konferencije, jedna u Otočcu, za stručnjake na teritorijama južno od Kupe i Save, a druga na sjeveru od njih. Kongresna konferencija u Otočcu, kao glavni dio pripremljenog kongresa, održana je pod neposrednim rukovodstvom Ekonomskog odjela ZAVNOH-a, 15. i 16. decembra 1943.

Organizacija, sadržaj i tok rada ove kongresne konferencije bili su ukratko ovakvi. Održani su slijedeći referati i koreferati: 1. dr **Pavle Gregorić**, tajnik ZAVNOH-a — O političkoj situaciji kod nas i u svijetu, naročito, s obzirom na odluke II zasjedanja AVNOJ-a i II zasjedanja ZAVNOH-a; 2. pravnik **Branko Zlatarić**, pročelnik E. O. odjela — O ulozi stručnjaka u našoj gospodarskoj politici, sada i poslije rata; 3. inž. agr. **Nikola Rapajić**, rukovodilac oblasti poljoprivrede (uključiv i veterinarstvo) i šumarstva u E. O. — O neposrednim problemima u poljoprivredi, zadacima i metodu rada poljoprivrednih stručnjaka. Uz ovaj referat održani su ovi koreferati: a) veterinar **Zorislav Golub** — o radu veterinarskih stručnjaka na oslobođenim područjima i b) inž. šum. **Petar Ziani** — o čuvanju šuma i ulozi šumarskih stručnjaka; 4. **Đuro Uzelac**, rukovodilac područja prehrane u E. O. — o organizaciji i problemima prehrane i trgovine i 5. inž. arh. **Zoltan-Zlatko Selinger** — o građevinskoj i tehničkim djelatnostima. Uz ovaj referat održao je inž. arh. **Kazimir-Mirko Ostrogović** koreferat — o arhitekturi.

Osim toga, na ovom plenarnom sastanku podneseni su i prihvaćeni, uz amandmane, i ovi projekti: Upute za organizaciju i rukovanje stanicama

poljoprivrednog oruđa i mašina (SPOM); Upute o osnivanju gospodarskih komisija, kao stručnih pomoćnih organa NOO-a; Upute o organizaciji rada i kontroli plana.

Gospodarske komisije definirane su ovako:

»Gospodarske komisije jesu pomoćni organi NOO-a. Njihova je dužnost rješavati sva pitanja koja zadiru u ekonomski život našeg naroda. To su mjere s ciljem unapređenja seljačkog gospodarstva, (naročito povećanja proizvodnje) svih grana poljoprivrede. Nadalje mjere za oživiljenje obrta, sitne industrije, razmjene dobara i trgovine. Zatim, što bolje unovčenje zajma narodnog oslobođenja, kao i rješavanje svih, ostalih gospodarskih pitanja«.

Njihova je važna karakteristika, upravo svrha osnivanja, da se stručnjaci u ovim komisijama međusobno ispomažu u radu. »Rad gospodarske komisije ne smije se shvatiti birokratski, samo kao kancelarijski rad, već svi drugovi treba da idu na teren, da pomognu nižim NOO-ima kod osnivanja gospodarskih komisija i kod rješavanja pojedinih zadataka. Tako će član gospodarske komisije, ako je važna stvar, makar on bio prvenstveno zadužen o pitanju poljoprivrede, pomoći jednom selu i u pitanju organizacije pilana ili slično«.

Drugog dana (16. XII) rad se odvijao u tri komisije: 1. poljoprivrednoj (obuhvatala poljoprivredne, veterinarske i šumarske stručnjake, 2. komisija za pitanja prehrane i trgovine, i 3. komisija u kojoj su radili građevinari, arhitekti, mašinci i dr.

Po završetku rada ovih komisija, svi stručnjaci sastali su se u plenum, gdje su donijeli **Proglas svim gospodarskim i tehničkim stručnjacima, svim majstorima, praktičnim radnicima, koji se još uvijek nalaze u službi okupatora i ustaša**. Pošto je tekst proglašen prihvaćen, prisutni su ga potpisali vlastoručno. Treći dan (18. XII) članovi E.O. održali su sastanke s grupama stručnjaka pojedinih područja, koji su tako dogovorno raspoređeni određenim NOO-ima za rad u gospodarskim komisijama.

Drugi dio kongresa, odnosno druga kongresna konferencija održana je u Čazmi, 20. i 21. januara 1944., koristeći se iskustvima i dokumentima ove, u prisustvu izaslanika E.O. I ova konferencija je donijela sličan proglas.

Smjernice i stvari ovih kongresnih konferencija razrađivani su i ostvarivani, kad god je to bilo moguće na ratnim poprištima, odmah, pošto su završene. Pored izvršavanja zadataka u proizvodnji sve više se radi uporedo na pripremama za obnovu poljoprivrede, iz ovih razloga: 1. da bi se moglo racionalnije i brže obavljati radove na obnovi poljoprivrednih objekata, gdje god je to moguće, još za vrijeme rata; 2. što su statistički podaci prikupljeni i sređivani, korišteni i za izradu obrazloženja za potraživanja materijalne pomoći od zapadnih saveznika; 3. naročito zato, što su sve veći uspjesi saveznika i NOV ulijevali nadu, da je kraj rata blizu, pa je trebalo pripremiti studije i planske projekcije za obnovu što prije, kako bi se s planskim radom na obnovi poljoprivrede započelo odmah po završetku rata. Pogotovo zato, što su svakodnevna neposredna posmatranja i prikupljeni statistički podaci ukazivali na to, da će materijalne štete biti do kraja rata ogromne, što će se i obistiniti, kako ćemo dalje vidjeti.

U tom pogledu je **Odjel narodnog gospodarstva** (nastao izdvajanjem proizvodnih grana iz E.O.) predvidio održavanje **nekoliko stručnih konferencija (savjetovanja, simpozijuma) posvećenih pitanjima obnove poljoprivrede**, kojima bi se obuhvatilo cijelu Hrvatsku, kako slijedi: 1. za Slavoniju i sjevernu Hrvatsku u sjedištu Oblasnog NOO-a Zagreb; za okružne NOO-e za Baniju, Kordun, Pokuplje, Karlovac, Liku i Gorski kotar u sjedištu ZAVNOH-a; za Dalmaciju, Hrvatsko primorje i Istru u sjedištu Oblasnog NOO-a Dalmacije, odnosno kako se dogovore, u skladu s ratnim prilikama.

Najprije je održana konferencija koju je organizirao Gospodarski odjel ZAVNOH-a, ali ne u sjedištu ZAVNOH-a u Topuskom, nego u Glini, jer je u međuvremenu neprijatelj ugrozio Topusko, i to 1. 2. i 3. oktobra 1944. List »Slobodni dom«, pod naslovom »Rad na organizaciji i obnovi narodnog gospodarstva — sastanak gospodarskih stručnjaka«, donio je 15. oktobra 1944. kratak, ali sadržajan prikaz toga savjetovanja, pa ga donosim u cjelini:

»Na oslobođenom tlu Hrvatske održan je sastanak agronoma i gospodarskih stručnjaka (...). Sastanak je sazvaio Odjel narodnog gospodarstva ZAVNOH-a sa svrhom da se na temelju trogodišnjeg iskustva naši gospodarski stručnjaci dogovore o načinu organizacije te obnovi našeg narodnog gospodarstva. Sastanak je otvorio inž. **Nikica Rapajić**, pa je onda u ime Predsjedništva ZAVNOH-a, govorio **Franjo Gaži**, predsjednik **Izvršnog odbora Hrvatske seljačke stranke**. U ime Glavnog štaba Hrvatske, govorio je p.p.inž. **Moro Magašić**. Nakon toga su podneseni ove izvještaji: inž. **Nikica Rapajić** — o poljoprivredi u narodnooslobodilačkoj borbi, inž. **Jela Jančić** — o poljoprivrednom prosvjećivanju, dr inž. **Artur Starc** — o organizaciji poljoprivredne službe nakon oslobođenja, inž. **Ante Mihletić** — o poljoprivrednoj statistici, inž. **Dragutin Stefek** — o vakantima, inž. **Bogdan Jugo** — o ratarstvu, **Slavko Rohak** — voćarstvo, inž. **Elza Polak-Horvat** — vrtlarstvo, inž. šum. **Vladislav Beltram** i dr inž. **Starc** — o šodranju i pjeskanju, inž. **Mijo Barbić** — o obnovi stočarstva u prvih šest mjeseci poslije rata, dr **Nikola Fiolić** — o veterinarstvu, inž. **Ida Babuder** — o ribarstvu, **Stevo Lončarević** — o pčelarstvu.

U svim izvještajima prikazano je sadašnje stanje pojedinih grana poljoprivrede u našoj zemlji. U temeljitoj raspravi izvještaji stručnjaka, su popunjeni iskustvom, koje su pojedini gospodarski stručnjaci stekli u toku rada na oslobođenom tlu«.

U Gorskom kotaru, u Lokvama, održana je 10. 11. i 12. oktobra 1944. konferencija stručnjaka, s područja Oblasnog NOO-a za Istru i okružnih NOO-a za Hrvatsko primorje i Gorski kotar. Konferencijom je rukovodio **Kazimir — Miro Štiglić**, pročelnik poljoprivrednog odjela ONOO-a za Hrvatsko primorje. Odjel narodnog gospodarstva ZAVNOH-a na konferenciji je trebalo da zastupa inž. **Ante Mihletić**, ali je zbog ratnih prilika stigao 2 dana kasnije.

Konferencija za Slovensku i Zagrebačku oblast održana je 15. 16. i 17. oktobra iste godine u Daruvaru, sjedištu Oblasnog NOO-a Zagreb. Podneseni su slijedeći referati: inž. **Đuro Regan** — Reorganizacija poljoprivredne služ-

be; inž. **Dragutin Capek** — Ratarstvo u Slavoniji; inž. **Andrija Patarčić** — Selekcija; inž. **Majić** — Duvan; **Julija Rački** — vrtlarstvo i peradarstvo; **Petar Karlović** — voćarstvo i vinogradarstvo; inž. **Slavica Kužele** — Statistika; **Zvonko Krnić** — Stočarstvo; veterinar **Miroslav Varadin** — Veterinarstvo; **Josip Belčić** — Pčelarstvo.

Bilo je prisutno preko 30 stručnjaka. Radom konferencije rukovodio je inž. **Đorđe Momčilović** predsjednik Gospodarske komisije Oblasnog NOO-a za Slavoniju. Inž. **Jela Jančić**, poslije udata **Starc**, zastupala je na konferenciji **Odjel narodnog gospodarstva ZAVNOH-a**.

Zbog ratnih prilika, a i drugih razloga, kasnije od predviđenog vremena, održana je konferencija za Dalmaciju, i to 9. 10. i 11. februara 1945. u oslobođenom Splitu, poslije oslobođenja cijele Dalmacije. To je omogućilo, da bude na visokom nivou.

Na konferenciji su podneseni slijedeći referati: inž. **Ante Zlatar** — Ratarska proizvodnja u Dalmaciji, veterinar dr **Ante Rako** — Stanje i obnova stočarstva. Obnova vinogradarstva i unapređenje vinarstva: inž. **Marin Roje** — a) Lozni matičnjaci inž. **Stjepan Čečuk** — b) američke podloge, inž. **Marcel Jelaska** — c) Vinarstvo. **Marko Orbe** — Industrijsko i aromatsko bilje; inž. **V. Mamazzi** — Melioracija kraških polja; aps. veterine **Josip Pelicarić** — Organizacija veterinarske službe; **M. Mateljan** — Mjere za unapređenje pčelarstva; inž. **Marcel Jelaska** — Organizacija poljoprivrednih ustanova i naučno-istraživačkog rada; inž. **B. Giperborejski** — Obnova šuma i pošumljavanje krša; **Luka Ruić** — Problem obnove morskog ribarstva. »Konstatirano je da je poljoprivredna proizvodnja u Dalmaciji pala na polovicu predratne, a stočarstvo kao najvažnije ekonomski faktor dalmatinske Zagore na 1/4.«

Konferencijom je rukovodio inž. **Dinko Tudor**, pročelnik Odjela poljoprivrede Oblasnog NOO-a, Dalmacije. Konferenciji su prisustvovali: povjerenik Povjereništva poljoprivrede ZAVNOH-a **Franjo Gaži**, član Predsjedništva ZAVNOH-a i pomoćnik povjerenika inž. **Nikola Rapajić**, vijećnik ZAVNOH-a, sa 14 stručnjaka iz toga Povjereništva, te petnaest — šesnaest stručnjaka iz Povjereništva šumarstva ZAVNOH-a i drugih njegovih povjereništava. Ukupno je na konferenciji učestvovalo oko 300 poljoprivrednih, veterinarskih, šumarskih i ribarskih stručnjaka, rukovodilaca poljoprivrede od seoskih do Oblasnog NOO-a Dalmacije te brojni zadružni stručnjaci i proizvođači.

Od 13 navedenih referata 7 su održali naučni saradnici Oblasne poljoprivredne stanice. Ovo naučno savjetovanje bilo je prava škola za većinu prisutnih, koji su znanja koja su tu stekli, odmah primjenjivali u praksi.¹⁷⁾

Takva saznanja, da će ljudske i materijalne žrtve do kraja rata biti ogromne potvrdila su se. Potvrdilo se i to, da su bila potrebna i pronalazjenja načina u pravo vrijeme, kako bi se što bolje obnovilo i razorenu poljoprivredu.

U Jugoslaviji je od napada, pa do kapitulacije Njemačke, živote izgubilo 1,706.000 lica, a ukupno poginulih ranjenih i trajno u toku rata maltretiranih bilo je **3,741.000**.

17) I Oblasna gospodarska konferencija u Splitu;

N. Rapajić i dr.: Organizacija poljoprivrede u NOB.

1941 — 1945, Zagreb, 1955, str. 156—160.

Od navedenog broja izginulih u toku rata bilo je oko 1,100.000 seljaka, a od ukupnog broja ranjenih i trajno maltretiranih, čija je radna sposobnost bila nikakva ili smanjena, oko 950.000 otpadalo je na seljake. To je izazvalo veliku nestašicu radne snage poslije rata uopće, i u poljoprivredi posebno, što je ometalo poljoprivredne radove i druge radove u selima, koje je trebalo poduzeti radi obnove.

Ratna šteta Jugoslavije utvrđena je na **46,9 milijardi američkih dolara** (vrijednost dolara uzeta je po cijenama iz druge polovine 1938. god., a paritet dolar-dinara 1:44). Cjelokupna šteta u narodnoj imovini u poljoprivredi iznosila je 2.160,967.773 dolara, a ukupni gubitak narodnog dohotka u poljoprivredi Jugoslavije 2.000.147.252 dolara, što iznosi ukupno **4.161,115.025 dolara**. U selima Jugoslavije srušeno je ili teže oštećeno 781.113 stambenih zgrada¹⁸⁾, itd.

Važnije materijalne štete u poljoprivredi u Hrvatskoj u naturalnim pokazateljima su, pored ostalog, ove: uništeno je 178.240 soeskih zgrada, a oštećeno 122.032, u stočarstvu je uništeno: konja — 172.936, rogata stoke — 380.160 glava, svinja — 478.612 glava, ovaca i koza — 1,543.315 glava; ostalih domaćih životinja — 3.343.773 komada; stočne hrane uništeno je 11,399.381 mtc; uništeno je 2,700.309 stabala voćaka i 74,827.048 čokota vinove loze itd.

Međutim, u ostvarivanju pripremljenih planskih projekcija obnove, još prije, nego se moglo pristupiti znatnijem radu na njihovoj realizaciji, javljaju se i druge ogromne poteškoće. Prilikom osnivanja **Privremene vlade Demokratske Jugoslavije** u Beogradu, 7. marta 1945. god., u sastav vlade nije uključen resor ekonomske obnove zemlje, koji je bio dotle u **Nacionalnom komitetu oslobođenja Jugoslavije**, od 29. novembra 1943. god. Tako je postupljeno i na svim nižim nivoima.

Time su napuštene obaveze, koje su date postradalom narodu u pogledu obnove njihove imovine, da bi mogao što prije razviti razorenu ekonomiju i osigurati što bolje životne uslove i biti koristan društvenoj zajednici. Time je ekonomska obnova zemlje prestala i da bude primarni zadatak države — cijele društvene zajednice, a ometeno je i plansko provođenje ekonomske obnove i, sasvim je izostala planska obnova seoskih naselja, što je u toku NOB-e naročito pripremano. Kad se tome doda i to, da oštete za navedene ratne štete nijesu isplaćene i da isto tako nijesu isplaćena ni materijalna podavanja naroda na oslobođnim područjima za NOP onda se tek dobro vide problemi obnove poljoprivrede. **Sve je to, razumije se, naročito teško pogodilo ustaničke krajeve, koji su sve te terete snosili od napada Njemačke na Jugoslaviju, do njene kapitulacije.**

I, eto, tu treba tražiti prapočetke današnjih naših kriza.

Sve je ovo bilo potrebno istaknuti i zato, da bi se vidjelo, na kojim se iskustvima poslije rata obnavljalo i razvijalo **Društvo poljoprivrednih inženjera i tehničara** i s kakvim sve zadacima, te šta nam je služilo za ugled.

¹⁸⁾ Informativni priručnik o Jugoslaviji 1948. — 1949, Beograd.

III

Pošto je agronomska struktura, kao i druge tehničke struke, trebala poslije oslobođenja zemlje da odigra značajnu ulogu na obnovi i izgradnji zemlje, bilo je potrebno da se racionalizira rad tih svih struka, pa je 1946. godine osnovano jedinstveno Društvo inženjera i tehničara Hrvatske, DITH.

Prva konferencija predstavnika društva inženjera i tehničara narodnih republika održana je 24. februara 1946. god. u Beogradu. Za vrijeme pauze, grupu predstavnika primio je predsjednik FNRJ Josip Broz Tito, na razgovor i ručak u Belom dvoru. Ja sam bio u toj grupi, kao jedan od predstavnika DITH. Poslije su ovakvi prijemi uobičajeni za vrijeme kongresa, skupština i plenuma SDITJ.

DITH su sačinjavale sekcije stručnjaka pojedinih tehničkih struka. Poljoprivredni inženjeri i tehničari organizirali su Sekciju agronoma DITH-a.

Sekcija agronoma učestvovala je u svim akcijama DITH-a kao što su: »Tjedan tehnike«, kongresi, savjetovanja, a osim toga izvršavala je i svoje posebne stručne zadatke, kao što su: predavanja, suradnja u štampi, stručna pomoć, SRZ-ama, suradnja u Knjižničkom vijeću Poljoprivredne knjižnice, pomaganje narodnim vlastima pri donošenju poljoprivrednih planova, propisa, standarda i sl.

U lokalnim oblicima rad Sekcije bio je aktivniji jedino u Zagrebu, gdje je bio okupljen veći broj agronoma različitih specijalnosti.

Kao što je prikazani kongres (odnosno kongresne konferencije, u Otočcu i Čazmi) za vrijeme NOB-e, bio podsticaj i ugled za osnivanje Društva inženjera i tehničara NR Hrvatske i drugih narodnih republika, tako je u znak sjećanja i priznanja održan u Zagrebu 5. 6. i 7. maja 1946 godine i prvi Kongres inženjera i tehničara Jugoslavije.

Na ovom kongresu osnovan je **Savez društava inženjera i tehničara Jugoslavije**. Odlučeno je, da list »Tehnika«, koji je ranije osnovala **Centralna uprava Saveza službenika privredno-upravnih i tehničkih ustanova Jugoslavije**, bude organ Saveza i to, ne samo njegove Uprave, nego i svih društava ujedinjenih u taj Savez.

Pošto sam, kao potpredsjednik DITH-a, predstavnik **Agronomske sekcije** u tom društvu, naišao na slaganje odbora te sekcije, da: »dosadašnja forma DITH-a, koja u jedno društvo ujedinjuje nekoliko međusobno različitih struka, nije više pogodna forma za okupljanje i rad agronoma naročito radi specifičnosti agronomske struke, kao i radi toga, što se putem DITH-e agronomi nisu vertikalno povezali« i pošto sam osigurao političku saglasnost u CK KPH, donesena je slijedeća odluka:

»Ocjenjujući te razloge i sadanje uvjete rada, kao i zadatke — odbor **Agronomske sekcije DITH-a** odlučio je, na svojoj sjednici održanoj 28. aprila 1950. godine da se osnuje **Društvo agronoma NR Hrvatske**.

Osnivanju Društva agronoma pristupamo zato, što nam dosadanja organizaciona forma, — kad smo bili kao Agronomska sekcija DITH-a — nije mogla više odgovarati. Postala je preuska i nedovoljno elastična, da bismo mogli u njoj obuhvatiti sve agronome počevši od centra, pa sve do agronoma na **RPD-ima, SRZ-ama, PMS-ima** i kotarevima.

Nama je potrebna mnogo šira organizacija, koja će moći okupiti sve agronome ili veći njihov dio, da bismo mogli tako organizirani učiniti više i pomoći više u izgradnji zemlje, kako bismo tako organizirani mogli dati više podrške i stvarne pomoći našim drugovima na terenu, jer za to postoje i svakim danom postaju sve veće mogućnosti. Nama ne odgovara više samo rad u Zagrebu, iako je tu rad neobično važan i potreban.

Naš djelokrug mora odsada biti širi, jer su naše mogućnosti veće.¹⁹⁾

Na osnovu te odluke osnovan je **Inicijativni odbor**, radi pripremanja osnivačke skupštine **Društva agronoma NR Hrvatske**, koja je održana u **Zagrebu, 21. maja 1950. godine**. Skupština je donijela pravila Društva. Za dalji razvitak Društva važno je istaći ovo:

»Član 5. društvenih pravila propisuje da se unutar Društva mogu osnivati podružnice, pod uslovom da ima najmanje 15 članova. Upravni odbor stao je na stanovište, da se zasad osnuje u svakoj Oblasti po jedna podružnica. U dogledno vrijeme ove podružnice organizirale bi se kao društva, koja bi organizirala podružnice na svome području, dok bi se sadanje Društvo organiziralo kao Savez društava agronoma«.

Prva je osnovana **Podružnica za oblast i grad Zagreb**, 2. jula 1950. godine. Do kraja te godine osnovane su podružnice za ove oblasti: Zagreb 223, Karlovac 34, Rijeka 48, Osijek 70, Split 24 i Bjelovar 21 član. Ukupno 419 redovnih i 13 izvanrednih članova. U to vrijeme bilo je u NR Hrvatskoj oko 1.200 poljoprivrednih inženjera i tehničara.

Osim ostalih decidirano navedenih zadataka koje je osnivačka skupština namijenila ovom Društvu, zaključeno je, da Društvo izdaje svoje službeno glasilo, pod imenom »Agronomski glasnik«. Ovo smo ime, ne razmišljajući o tome, neovlašteno prisvojili, naime »Agronomski glasnik«, kako je navedeno bio je do okupacije Jugoslavije službeno glasilo **Udruženja**, odnosno, **Saveza agronoma Jugoslavije**, pa je pripadalo budućem glasilu, takvog budućeg udruženja (društva). U svakom slučaju ovaj »Agronomski glasnik« **Društva (Saveza) poljoprivrednih inženjera i tehničara SR Hrvatske**, nije produžetak ranijeg »Agronomskog glasnika«.

U prvom broju »Agronomskog glasnika« iznio sam razloge, koji su naveli osnivačku skupštinu, da izdaje svoj časopis i pozvao članove Društva, da u njemu sarađuju, u uvodniku, kako slijedi:

Uvodna riječ

Pokretanjem ovoga lista Izvršni odbor izvršava jedan važan zadatak, koji je osnivačka skupština našeg Društva donijela. Zadaci, koji su na osnivačkoj skupštini postavljeni, imaju s jedne strane veliko opće značenje i specijalnu važnost za svakog člana Društva. Izvršavanje tih zadataka zavisi u prvom redu o urednosti i zalaganju svakog pojedinog člana, o metodu rada, društvenoj disciplini, pravilnoj i čvrstoj organizaciji, a zatim o potrebnim sredstvima. Jedno od važnih sredstava za izvršavanje tih zadataka je ovaj društveni organ.

19) »Agronomski glasnik« br. 2—3, 1951.

Tabela — Potpis redovnih članova dr

Redni broj	Podružnica	Ime i prezime predsjednika i tajnika	Podružnica obuhvaća kotareve
1.	Zagreb	GASPARAC Franjo BROZ ing. Veljko	Zagreb, Zelina, Samobor, Vrbovec, Kutina, Dugo Selo, Jastrebarsko, V. Gorica
2.	Osijek	GUMHALTER ing. B. BANIC ing. Ivan	Osijek, D. Miholjac, Valpovo
3.	B. Manastir	PETRIČEK ing. A. MARICIC ing. Ivan	B. Manastir
4.	Sl. Brod	FEREGA Vladimir SLAVIĆ ing. Tomislav	Sl. Brod
5.	Vinkovci	MUNDVEIL ing. J. MOZER ing. A.	Vinkovci, Županja
6.	Sl. Požega	IVIČIĆ ing. Josip GJURAŠIN ing. B.	S. Požega
7.	Koprivnica	RADOŠEVIĆ ing. S. MATIJEVIĆ ing. I.	Ludbreg, Đurđevac, Koprivnica
8.	Sisak	STARČEVIĆ ing. Stjepan MIHELČIĆ ing. B.	Sisak, Petrinja, Kostajnica, Dvor, Novska
9.	Križevci	ŽEGARAC ing. Vojo KNEŽEVIĆ ing. Marko	Križevci
10.	Đakovo	MATKOVIĆ ing. Jere KNEŽEVIĆ Mišo	Đakovo
11.	P. Slatina	JELAVIĆ ing. Mirko DANIČIĆ ing. Vlado	P. Slatina, Orahovica Našice
12.	Bjelovar	SABOLOVIĆ ing. Martin ŠIGIR ing. Feliks	Bjelovar, Garešnica, Čazma, Grubišno Polje
13.	Pakrac	VESENJAK Josip GUROVIĆ ing. Dane	Pakrac, Daruvar
14.	Gospić	VUKELIĆ ing. Ivo DEVČIĆ ing. Ante	Gospić, Perušić, Titova Korenica, Otočac, Lapac, Gračac, Udbina
15.	Split	TAMBAČA ing. Andrija GURDULIĆ ing. Dušanka	Oblast Dalmacije
16.	Karlovac	BAJEK ing. Vlado HAVOIĆ Vinko	Karlovac, Ogulin, Slunj, Brinje, Glina, Otočac, Vojnić, Vrginmost
17.	Začretje	MIKULIĆ ing. Stjepan KOLAK Milivoje	D. Stubica, Klanjec, Krapina, Pregrada, Zlatar
18.	Varaždin	STRELEĆ Vlado HLADIKA Mirko	Varaždin, Čakovec, Prelog, Ivanec
19.	Virovitica	STRODL ing. Ivan ČULJAT Marko	Virovitica
20.	Pazin	ZIDARIĆ ing. Vjeko DADIĆ ing. Frane	Oblast Rijeka bez Poreča
21.	Poreč	PAŠKVAN ing. Rudolf MODRIĆ Josip	Poreč i Buje
22.	Aktiv N: Grad.	ČALDAREVIĆ Drago	

uštva agronoma SR Hrvatske 1952. god.

Svega članova	inž. agronomije			polj. tehničara		
	m.	ž.	svega	m.	ž.	svega
225	122	38	160	59	6	65
100	45	10	55	40	5	45
41	12	3	15	23	3	26
22	10	—	10	9	3	12
29	10	—	10	18	1	19
29	11	2	13	15	1	16
32	10	—	10	21	1	22
31	9	2	11	16	4	20
44	13	—	13	25	6	31
41	14	2	16	24	1	25
21	4	2	6	14	1	15
19	7	1	8	10	1	11
19	4	—	4	14	1	15
29	12	3	15	11	3	14
177	82	12	94	79	4	83
21	8	2	10	10	1	11
17	8	3	11	4	2	6
33	8	—	8	22	3	25
21	5	—	5	16	—	16
85	30	6	36	40	9	49
35	13	3	16	16	3	19
13	4	1	5	8	—	8
1084	341	90	431	494	59	553

Članovi našeg Društva razmješteni su po čitavom teritoriju Republike. Organizirano je šest podružnica s većim brojem aktiva. Podržavanje stalne veze s podružnicama, aktivima i članovima, prenošenje uputstava, iskustava stečenih u radu pojedinih podružnica, aktiva i članova, pa obrađivanje aktuelnih problema iz njihova života i rada moguće je samo onda, ako Društvo raspolaze vlastitim organom.

No, nije dovoljno samo imati vlastiti društveni organ. Svrha time nije postignuta. Bit će postignuta onda, ako ovaj organ bude zaista efikasno sredstvo za izvršavanje spomenutih zadataka i pravi odraz života i rada članova Društva, društvene organizacije i naše poljoprivredne problematike. Da bi se to postiglo, dužnost je svakog pojedinog člana, podružnice i aktiva, da se brinu, da svi članovi primaju list i da u njemu sarađuju.²⁰⁾

Reorganizacija Društva izvršena je 1958. godine, kako je to u načelu zaključeno na osnivačkoj skupštini Društva. Društvo, sa sekcijama na terenu, pretvoreno je u **Savez društava poljoprivrednih inženjera i tehničara** koji objedinjuje društva. Sada je u Savez učlanjeno oko 55 aktivnijih društava, koja imaju svoje sekcije za razne djelatnosti zavisno o njihovoj veličini i aktivnosti. Društva su organizirana po općinama.

SPITH ima, osim toga, svoje sekcije, i to: 1. Sekciju za zaštitu bilja, 2. Sekciju za krmno bilje, 3. Sekciju za sjemenarstvo, 4. Sekciju za vrtlarstvo, plastičarstvo i staklarstvo i 5. Likovnu sekciju u kojoj djeluju agronomi slikari. Članovi sekcija društva učlanjeni su, već prema svojim specijalnostima i sklonostima, u znatnom broju i u ove sekcije Saveza.

Savez prema svojim mogućnostima njeguje i izdavačku djelatnost. Nastavio je sa izdavanjem časopisa »Agronomski glasnik«, mjesečnika, svoga službenog glasnika — organa, koji se razvio u obiman i kvalitetan stručni časopis, sa oko 1.000 individualnih pretplatnika i preko 500 pretplaćenih društvenih organizacija. Broj pretplatnika bio bi, vjerovatno, i veći, kad bi časopis donosio više vijesti iz života i rada Saveza, njegovih sekcija, društava, poljoprivrednih inženjera i tehničara, društava poljoprivrednih organizacija, zadruga.

Savez izdaje dulje vremena i popularni **Mandekićev gospodarski priručnik** (kalendar) — godišnjak.

Mogućnosti i potrebe rada Saveza su sve veće, jer već sada ima u SR Hrvatskoj oko 5.280 zaposlenih inženjera i tehničara te preko 1.000 nezaposlenih, a svake godine diplomira na Poljoprivrednom fakultetu 200 — 220 inženjera i oko 1000 stručnjaka s višom i srednjom poljoprivrednom školom, a u penziju ode prosječno godišnje 120 poljoprivrednih stručnjaka. Nezaposlenost je, prema tome, primarni problem, koji zahtijeva posebno razmatranje.

Od osnivanja Društva (21. maja 1950. god.) do sada prema raspoloživim evidencijama predsjednici su bili:

²⁰⁾ »Agronomski glasnik«, broj 1, 1951.

1. Inž. Nikola Rapajić	1950 — 1951. god.
2. Inž. Nikola Rapajić	1951 — 1952. god.
3. Dr Alojz Tavčar	1952 — 1953. god.
4. Dr Vječeslav Pavlek	1954 — 1955. god.
5. Dr Slavko Borojević	1955 — 1956. god.
6. Inž. Drago Romanović	1957 — 1958. god.
7. Dr Josip Gotlin	1959 — 1962. god.
8. Inž. Ivañ Kuštrak	1963 — 1966. god.
9. Dr Josip Zmaić	1967 — 1977. god.
10. Inž. Petar Radmanović	1978 — 1982. god.

Pošto se početkom februara 1984. godine navršava 60 godina od osnivanja **Društva agronoma** u Zagrebu, smatram, da bi bilo korisno, da ova skupština donese odluku, da se tada održi Kongres inženjera i tehničara SR Hrvatske koji bi bio smotra dostignuća agronomske struke na stručnom, obrazovnom i naučnom polju, te da se do toga datuma priredi i izda Spomenica (spomen-knjiga) ovoga Saveza.

N. RAPAJIĆ

Prilog 1.

P R O G L A S

Svim gospodarskim i tehničkim stručnjacima; svim majstorima; praktičnim radnicima, koji se još uvijek nalaze u službi okupatora i ustaša

U oslobođenom Otočcu sastalo se na poziv ZAVNOH-a oko sto stručnih radnika naše praktične inteligencije koja sudjeluje u Narodno-oslobodilačkoj borbi. Na toj konferenciji pretresena su sva pitanja iz oblasti poljoprivrede, veterine, šumarstva i tehnike, koja treba rješavati da bi naši Narodno-oslobodilački Odbori na čelu sa ZAVNOH-om, a pod rukovodstvom Nacionalnog komiteta oslobođenja Jugoslavije ostvarili goruće svakodnevne potrebe naših naroda i udarili temelje ekonomskoj obnovi zemlje.

Konferencija je dala dragocjene rezultate i pokazala da je jedan dio naše praktične inteligencije, najvjerniji dio, zaista uz svoj narod i da udara temelje stvaranju jedne nove, prave narodne inteligencije.

Prisutni, pošto su pretresali sva aktualna pitanja izgradnje i obnove naše zemlje, utvrdili su slijedeće:

U toku borbe našega naroda za oslobođenje, u herojskoj borbi protiv fašizma, kojoj se danas divi cijeli svijet, najviše sudjelovanje uzeli su radnici i seljaci. Oni su ponijeli sav teret borbe na svojim leđima i osigurali našem narodu dostojno mjesto u budućoj slobodnoj zajednici evropskih naroda. Oni su kroz nadčovječansku borbu rušili sve stare oblike protunarodnih vlasti, osnivali i uzdržavali u početku male grupice partizana u planinama, a po selima i gradovima osnivali prve Narodno-oslobodilačke odbore, temelj prave narodne vlasti. Oslanjajući se na najšire slojeve našega naroda, Narodno-oslobodilačka Vojska sve je više jačala, išla iz jedne pobjede u drugu. Ona je u toku dvogodišnje borbe iz malih grupa boraca, koje je narod na srcu svome odnjegovao, narasla u moćnu Armiju, sa narodnim oficirima pod vodstvom narodnog junaka ljubljenog maršala **Josipa Broza-Tita**.

Iz prvih NOO-a izrasla je narodna vlast, obuhvatila je sav narod i konačno prerasla u AVNOJ, jedino političko predstavništvo naših naroda, koje je na II svom zasjedanju 29. XI konstituisano u vrhovno zakonodavno i izvršno tijelo. Ono je formiralo Nacionalni komitet oslobođenja Jugoslavije, pravu i jedinu narodnu vladu, na čelu sa drugom **Josipom Brozom-Titom**. Sve to imamo zahvaliti našem radniku i seljaku, Komunističkoj partiji Jugoslavije, koja ih je povela u borbu, mudro rukovodila njome i skovavši bratstvo Hrvata i Srba, vodi naš narod konačnoj pobjedi. Neustrašivom borbom naš je narod raskrinkao izdaju velikosrpske klike oko kralja Petra II., stvorivši nam u demokratskom svijetu takav ugled i poštovanje, da mi danas s pouzdanjem možemo gledati u budućnost.

Međutim dok se je seljak i radnik borio, inteligencija, naročito praktična inteligencija, inženjeri, agronomi, veterinari i njima slični stručni radnici, ostali su velikom većinom po strani, nisu pomagali Narodno-oslobodilačku Borbu, nego što više, oni su svojim pasivnim stavom pomagali okupatora.

Taj stav naše inteligencije u tolikoj je mjeri štetan po interese naroda, da će ona, ako ustraje u tom stavu, biti od naroda prezrena i nepriznata.

Smatramo, da je danas krajnji čas da se naša inteligencija uključi u Narodno-oslobodilačku borbu, kako bi kroz borbu upoznala nova stremljenja svoga naroda, sljubila se s novim duhom koji se je rodio u borbi i kroz krv i patnje postala prava narodna inteligencija.

Pomoć koju danas naši stručnjaci mogu pružiti oslobođenom teritoriju je ogroman. Njihov djelokrug rada nisu ustaška i švapska uporišta, nego naša oslobođena i poluoslobođena sela, gdje živi njihov narod, opljačkan i popaljen, potreban da mu se što prije pomogne.

Tisuće popaljenih sela, prekopane ceste, porušeni mostovi, narod ostao bez obuće i odjeće, bez kruha, bez poljodjelskog alata. Na sve strane patnje i stradanja, grozote fašističkih pokolja, sve to treba ispraviti, pomoći narodu da se podigne. Dok jedni nose ogromni teret borbe i patnje, ne mogu drugi skrštenih ruku u relativnoj udobnosti čekati prignute šije svršetak svih ovih strahota.

Krajnje je vrijeme da to shvati naša narodna inteligencija i ostali stručni radnici, da ostave okupatora, jer će se poslije izvojevanja slobode svakoga pitati: a gdje si ti bio, kad je krv tekla, kad je sav narod gradio sreću i slobodu? Kakvim obrazom možeš tražiti da uživaš plodove slobode za koju nisi ni prstom maknuo?

Treba se žrtvovati, prekinuti s pasivnim stavom i prići borbi — sutra će možda biti kasno. Inženjeri i tehnički stručni radnici u službi Pavelića grade bunkere proti naše junačke Narodno-oslobodilačke Vojske. U tvornicama oni stvaraju oružje proti svog naroda. Agronomi i ostali poljoprivredni stručnjaci pomažu okupatoru izvlačiti hranu iz naše domovine. Veterinari pomažu pljačku naše stoke i stočnih proizvoda. Nastave li oni s tim poslom dalje, smatrat ćemo ih neprijateljima vlastitog naroda. Nitko se ne može ispričavati, da to radi protiv volje, da on u duši mrzi okupatora, jer objektivna činjenica ostaje i jeste, da je takav rad u stvari neposredna pomoć okupatoru.

Radi toga mi dolje potpisani pozivljemo sve naše kolege, koji su još u službi fašizma, da odmah napuste svoj sluganski položaj i dođu svom narodu, da ovdje u slobodi razviju sve svoje stručne sposobnosti za dobro naroda. Time će oni pomoći, da se sruši što prije fašizam, upoznat će svoj narod i postati njegovom inteligencijom. Dosta je bilo nagovaranja i molbi, da se uključite u Narodno-oslobodilački Front, danas to narod kategorički traži, danas vam se više ne može oprostiti ni jedan čas čekanja, u protivnom, smatrat ćete se izdajicama i narodnim neprijateljima.

Samo onaj, koji će sudjelovati u borbi i radu za slobodu svoga naroda, imat će pravo, da tu slobodu uživa.

Osudujemo sve »vlasti«, bio to Pavelićev krvavi ustaški režim, bila to velikosrpska klika u Kairu sa kraljem Petrom II na čelu, sve su to protunarodni elementi i ne predstavljaju ništa drugo, nego najgori teror nad našim

*Na oslobođenom području Slavonije 1944. god. — Radne jedinice na žetvi pšenice.
 Iz arhiva Muzeja narodne revolucije Zagreb. Iz originalnog negativa. Snimila Foto služba Oblasnog NOO-a za Slavoniju.*

narodima. Dok Pavelić vrši taj teror preko ustaša, a uz pomoć okupatora, isto to vrši i velikosrpska klika preko Draže Mihajlovića i njegovih četnika, također uz pomoć okupatora. Osuđujemo isto tako svu inteligenciju koja svojim stavom pomaže održanje tih krvavih tiranija.

Sa oduševljenjem pozdravljamo osnivanje Nacionalnog komiteta oslobođenja Jugoslavije na čelu sa drugom Titom, jedinu pravu narodnu vladu. Obćajmo im, da ćemo uložiti sve svoje sile, kako bi se fašizam srušio, kako bi narod mogao da u miru i slobodi pristupi svom snagom izgradnji boljeg i sretnijeg života.

Živjelo Antifašističko Vijeće Narodnog Oslobođenja Jugoslavije!
Živio Nacionalni Komitet Oslobođenja Jugoslavije!
Živjela Narodno-Oslobodilačka Vojska i Partizanski Odredi Jugoslavije!
Živio narodni heroj maršal Jugoslavije drug Josip Broz-Tito
Živjelo Zemaljsko Antifašističko Vijeće Narodnog Oslobođenja Hrvatske!
Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

U Otočcu, dne 16. XII. 1943.

Andrejev ing. Aleksej, strojar; Barac Stanko, tehničar; Basić Mirko, veterinar; Beltram ing. Vladislav, šumar; Benedih ing. Vojko, građevinar; Bolf Josip, graditelj; Branica ing. Ivan, građevinar; Bril dr. Žiga, veterinar; Brnčić Andrej, tehničar; Brnčić Nada, aps. agr.; Brečić Strahinja, st. tehn.; Brozičević Franjo, tehničar; Brozina ing. Nikola, arhitekt; Cvek ing. Stanislav, šumar; Cvijić ing. Josip; Čok Sostan, geometar i st. šum.; Čanak Đuro, ml. stručnjak; Dokmanović Đuro, gosp. učitelj; Dračić ing. Ivo, arhitekt; Furlan ing. Marcel, geodet; Galeković ing. Đuro; Galović Franjo, veterinar; Golac Stjepan, geometar; Golub Ljubo, st. agr.; Golub Zorko, asist. vet. fakult.; Gumhalter ing. Željko, agronom; Guro Stanislav, geometar; Hoenigsfeld ing. Ervin, arhitekt; Horvat ing. Nikola, građevinar; Horvat Viktor, agronom; Horvatić Miro, kand. vet.; Jančić ing. Jela, agronom; John ing. Karlo, građevinar; Jugo ing. Bogdan, agronom; Karabaić ing. Ivan, agronom; Kocković Ivan; Kocković Josip, kand. vet.; Kocković Stjepan; Ljubičić ing. Mile, ppu-kovnik NOV i POH; Magašić ing. Moro, major NOV i POH; Maljevac Viktor, veterinar; Maljko ing. Sergije, šumar; Manestar Josip, graditelj; Maričić ing. Ivan, agronom; Marinović ing. Ivo; Matičević Božo; Matkov Marko, predsjednik Saveza livadara, član ONOO Bjelovar; Mihić Kazimir, tel. tehn.; Miletić Šime šumar; Mraković Nadislav, geometar; Mrkša dr. Anđelko, veterinar; Mudrovičić Antun, agronom; Nemet Mirko, veterinar; Ostrogović ing. Kazimir; arhitekt; Papo ing. Iso, građevinar; Pelicarić Josip, cand. vet.; Petrović ing. Bartor, građevinar; Petrović Davor, cand. vet.; Pilar ing. Branko, strojar; Podgajski ing. Vinko, električar; Puhar ing. Milan, šumar; Radetić ing. Ivan, šumar; Randić Artur, veterinar; Rapajić Ilija, agronom; Rapajić ing. Nikica, agronom; Renko ing. Stanislav, šumar; Rivosecchi Ambroz, voć. stručnjak; Romanović ing. Dragutin, agronom; Rukavina Bura, st. agr.; Rehak ing. Viktor, šumar; Sirk Antun, veterinar; Stasić Nikola, gosp. učitelj; Strunjak Velimir, gosp. učitelj; Stupar Josip, veterinar; Šepić ing. Nikola, šumar; Štambuk Slavko, pom. veterinar; Švrljuga Ferdo, veterinar; Tišma Milan, mašinista; Tomičić ing. Ljudevit, građevinar; Vatovec dr. Srećko, veterinar; Vilhar aMrijan, pilanar; Ziani ing. Petar, šumar; Zlatarić Branko, dipl. jur.; Selinger ing. Zoltan, arhitekt; Zoričić ing. Svetozar, agronom.

Prilog 2.

U P U T E za organizaciju i rukovanje stanicama poljoprivrednog oruđa i mašina (S. P. O. M.)

Pošto je na oslobođenom području uništen velik broj poljoprivrednog oruđa i mašina od strane neprijatelja, naročito u popaljenim selima, to je poljoprivredni odsjek Ekonomskog odjela ZAVNOH-a riješio, da se pri kotarskim i općinskim NOO-ima osnuju stanice poljoprivrednog oruđa i mašina, kao sastavni dio NOF-a.

Sva zaplijenjena, zarobljena i napuštena poljoprivredna oruđa i mašine, te oruđe i mašine raznih državnih, samoupravnih i drugih sličnih ustanova, ukoliko nisu nužno potrebni za obavljanje poslova na tim ustanovama i imanjima, kao i oruđa i mašine nabavljena iz sredstava ZAVNOH-a, poljoprivredni odsjek E. O. ZAVNOH-a raspoređivat će prema stvarnim potrebama okružnim NOO-ima, a ovi će ih dodjeljivati prema potrebi kotarskim NOO-ima, koji će ih smještati u kotarske i općinske stanice.

Nadležni NOO-i pri kojima se stanice nalaze, brinut će se, da se iste snabdijevaju i na druge načine: izradom u svojim radionicama, kupovinom, dobrovoljnim priložima itd.

U stanicama pri kotarskim NOO-ima bit će smještene vršaće mašine, motori, traktori, sječkare, trijeri, sva veća oruđa i mašine. U stanicama općinskih NOO-a bit će smještena sva ostala oruđa i mašine, koja ne budu uzeta u obzir za kotarske stanice.

Nadležni NOO-i postaviti će, na predlog gospodarskih komisija po jedno povjerljivo lice, kao rukovaoca stanice, koje će voditi knjigu inventara, te spisak o izdavanju i primanju oruđa i mašina. Rukovalac stanice brine se, da se oruđa i mašine redovito vraćaju, da su uvijek čista i u ispravnom stanju. Okružni NOO-i vode nadzor nad svima S.P.O.M. preko svojih gospodarskih komisija.

Stanice će posuđivati oruđa i mašine potrebnim seoskim NOO-ima po naređenju svoga nadležnog NOO-a, pri čemu će se voditi računa o potrebama pojedinih sela. Seoski NOO-i izdavati će ih pojedincima za koje ustanove, da su im nužno potrebne i da ih ne mogu na drugi način nabaviti.

Seoski NOO-i voditi će strogo računa o pridjeljenim im oruđima i mašinama, pazeci, da se što bolje iskorišćavaju, da se drže u redu, da se ne upropaštavaju i da se navrijeme vraćaju stanici, čim ne bude potrebna u njihovom selu.

Stanice treba smjestiti u mjestima, koja nisu izložena bombardovanju, u već postojeće šupe, ukoliko takove postoje, inače ih treba izgraditi.

Da bi se oruđa i mašine u slučaju neprijateljske ofenzive mogle na vrijeme skloniti, treba za njih izgraditi zemunice. Za one mašine i oruđa, koja se ne mogu staviti u zemunice, treba unapred odrediti sigurna mjesta u šumi.

U vrijeme, kad se pojedina oruđa i mašine ne rabe, treba ih držati u zemunicama, odnosno skloništima.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Ekonomski odjel ZAVNOH-a

**ZEMALJSKO ANTIFAŠISTIČKO VIJEĆE
NARODNOG OSLOBOĐENJA
HRVATSKE
Broj E. O. Ing. R/E
Dn 19. XII 1943.**

Okružnom N. O. O.

Dostavljaju se upute za osnivanje i rukovanje stanicama polj. oruđa i mašina. Prema tim uputama treba odmah pristupiti organizaciji istih, kao i izradi oruđa u radionicama NOO-a, prema ranije izdatim uputama.

Zato je potrebno u roku od mjesec dana dostaviti popis svega polj. oruđa, koje prema priloženim uputama pripada stanicama, kod čega treba navesti, da li je to oruđe nužno da ostane u stanicama pojedinih NOO-a, ili bi se ta oruđa mogla dodijeliti na stalnu ili privremenu upotrebu onim okružnim NOO-ima, gdje je poljoprivredno oruđe propalo.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Za Ekonomski odjel:

Slavonija 1944. god. omladinska radna brigada sela Grahovljani na radu. Snimila Foto služba Oblasnog NOO-a za Slavoniju.

Prilog 3

ZAKLJUČCI

I KONFERENCIJE (SIMPOZIJUMA) POLJOPRIVREDNIH RUKOVODILACA I STRUČNJAKA S TERITORIJE OBLASTI DALMACIJE, ODRŽANE 9, 10. I 11. FEBRUARA 1945, U SPLITU

Na osnovu iznesenih referata te široke i plodne diskusije, u kojoj su sudjelovali predstavnici ZAVNOH-a, povjerenici okružnih i kotarskih NOO, poljoprivredni stručnjaci i delegati zadružnih organizacija, konferencija je usvojila ove zaključke:

Ostvareti direktive maršala Tita: »Obraditi i zasijati svaki pedalj raspoložive površine«.

U ovu svrhu organizirati međusobno ispomaganje i takmičenje među NOO-ima, od okružnih do mjesnih. Povećati upotrebu umjetnih gnojiva. Osposobiti sve postojeće poljoprivredne strojeve i nabaviti nove, da bi se stvorili uvjeti za mehaniziranu obradu zemlje. Nabaviti razno ratarsko i povrtno sjeme. U svrhu obnove vinograda obnoviti stare i podići nove lozne matičnjake. Nabaviti lozne ključice iz sjev. Hrvatske, kojima će se dijelom podići lozni matičnjaci, a dijelom će se porazdijeliti vinogradarima, kako bi se na taj način osiguralo novo podizanje vinograda.

U drugoj obnovi ne uzimati više za podlogu Aramon x Rup Ganzin br. 1, koji propada od filoksere, već se za sada osloniti na Berlandieri vrste i Rupestris du Lot, a u matičnjacima vršiti pokuse s raznim podlogama i iznalaziti najbolje.

Za proljetnu sezonu opskrbiti vinogradare modrom galicom i sumporom. Nabaviti što veće količine vinskog suđa, te potrebnih sredstava u vinarstvu.

Orijentirati se na zadružnu proizvodnju vina i gradnju velikih modernih podruma.

Međusobnim ispomaganjem provesti kljaštrenje i okopavanje zapuštenih maslina.

Nabaviti iz inozemstva sporte za preradu maslina i garniture za kljaštrenje maslina.

Da se poveća i poboljša kvalitet duhana, čija je proizvodnja u toku rata opala i da se nađe odgovarajući način organizacije proizvodnje, otкупа i sređivanja dalmatinskog duhana.

Isto tako organizirati sakupljanje samoniklog aromatskog i ljekovitog bilja kao i povećanje površina pod buhačem, lavandom i drugim aromatskim biljem.

S obzirom da u Dalmaciji ima oko 30.000 ha kraških polja, koja traže melioraciju i asanaciju, treba poduzeti mjere da se tehnički radovi, koji su bili u toku nastave i dovrše, te da se poprave postojeći uređaji za odvodnju i natapanje. Za važnije melioracione objekte, da se pristupi izradi projekata.

S obzirom da je ugrožena ishrana stoke, poduzeti mjere, da se nabave izvjesne količine voluminozne i krepke stočne hrane. Zvesti kontrolu o ograničenom klanju stoke i sačuvati što veći broj ženskog podmlatka.

Radi što brže obnove sitnog stočarstva naročito ovaca poduzeti mjere, da se importira stanovit broj ovaca i priplodnih ovnova iz Makedonije i ostalih krajeva, koji su manje stradali u toku rata. U svrhu suzbijanja bolesti domaćih životinja nabaviti sredstva za cijepljenje. Poduzeti mjere higijene kod domaćih životinja. S obzirom na važnost pčelarstva u sadašnjem času, da se izvrši umjetno prihranjivanje pčela i da se nabavi materijal za izgradnju košnica.

*Žene i djeca obrađuju zemlju
(Foto: S. Lončarević)*

Radi podizanja i osposobljavanja novog stručnog kadra osposobiti Nižu poljoprivrednu školu na Glavici, kod Knina, ispitati mogućnost otvaranja Niže škole kod Biograda n/m i Srednje vinogradarsko-voćarske škole u Kaštelima. Nadalje organizirati jednomjesečne i tromjesečne tečajeve iz opće poljoprivrede, a kraće po specijalnim granama (maslinarstvo, voćarstvo, vinogradarstvo, povrtlarstvo).

Da bi se nastavio prekinuti naučno-istraživački rad i uputio novim pravcem, osnovati Oblasnu gospodarsku stanicu sa zavodima u Splitu i Zavodom za maslinarstvo i voćarstvo u Kaštel-Starom, a Zavodom za južne kulture u Dubrovniku.

U cilju osposobljavanja i usavršavanja stručnog kadra uputiti stručnjake na specijalizaciju u inozemstvo, čim to prilike dopuste.

Da se stane na put daljem upropaštavanju šume, NOO treba da se energično zalaže za njihovu zaštitu. Obnovu šumarstva provoditi sadnjom i resurekcijom, koristeći rad masovnih organizacija.

Obnoviti i proširiti šumske rasadnike.

Osposobiti sredstva za ribarenje, i u tu svrhu ribarskim udrugama omogućiti nabavu konca za mreže, svijeće (ferale) petrolej i sl. Organizirati izradbu barila i nabaviti sol za soljenje sardela.

*Slušaoci i nastavnici II općeg poljoprivrednog kursa održanog u Slunju januara i februara 1945. god.
(Foto: S. Lončarević)*

Prilog 4.

**FAKSIMIL KONCEPTA PERSONALNIH JEZGARA U SHEMI
ORGANIZACIJE POLJOPRIVREDNE NAUČNO-ISTRAŽIVAČKE SLUŽBE,
ZASNOVANE NA STUDIJI IZRAĐENOJ NA STAVOVIMA KONFERENCIJE
(SIMPOZIJUMA), ODRŽANE 1, 2. i 3. OKTOBRA 1944. GOD. U GLINI I
NJENE DALJE RAZRADE.**

Zemaljski poljoprivredni zavod

I. uprava

upravitelj: dr Artur STARC
šef odsjeka za RPS ing. Bogdan JUGO (Institut za proizvodnju)
šef odsjeka za administraciju i računovodstvo: Ivan VUGRIN
križigovođa: Danijela LESJAK
tipkačica: Cvijeta NOVOSEL
urudžbeni zapisnik: Gabrijela PINTAR
podvornik: Andrija POKAS
admin. činovnik (tajnik): Ivo Milostić

II. Institut za istraživanje i hranidbu bilja

asistent v. d. upravitelja: ing. Adela PERIĆ (vježbe na fakultetu)
asistent kemičar: prof. Marijana ŽIVAN
asistent pripravnika: ing. Pavao KOVAČEVIĆ (Križevci)
asistent-klimatolog: ing. Branko SEĆEN
podvornik: Josip ŠKRBINA

III. Institut za agrikulturnu kemiju

upravitelj: dr Marko MOHAČEK
asistent: prof. Vera KORENIĆ
asistent: prof. Rihard MUNK
asistent: Josip KOLAKOVIĆ (vježbe na fakultetu)
admin. činovnik: Jadranka TONČIĆ (do diplom.)
podvornik: Ivan ZBILJSKI

IV. Institut za proizvodnju i selekciju bilja

upravitelj: prof. Alojz TAVČAR
asistent: Josip POTOČANAC (Botinec)
asistent: ing. Božena TUNKL (Botinec)
ekonom: Josip VUKČEVIĆ (Botinec) do proljeća
radnik — kravar: Stjepan VRAN (Botinec)
radnik-kočijaš: Pavao PAVLIĆ (Botinec)
ekonom u Rakitju: Stjepan KLEMENČIĆ (Botinec)

šef odsjeka za ispitivanje sjemena: ing. Mijo KRNIC
asistent: ing. Štefa MILER
asistent: ing. Ana SABADOŠ (ministarstvo)
šef odsjeka za ljekovito i aromatsko bilje: ing. Valerija-Dora ZAJEC
asistent: ing. Alenka MASNAK
šef odsjeka za vrtlarstvo: ing. Vera MIKOLČEVIĆ
administrativni činovnik: Ivan DEGEN
podvornik: Josip GOMBEC

V. Institut za zaštitu bilja

upravitelj: dr Željko KOVAČEVIĆ
šef odsjeka entomologiju: prof. Franjo OPERMAN
asistent: ing. Nada OSTOJIĆ — V. ČUBELIĆ (Začretje)
šef odsjeka za fitopatologiju: ing. Milan PANJAN
admin. činovnik: Julijana MIKŠIĆ
laborant: Nada HORVAT
podvornik: Juraj KRNC

VI. Institut za voćarstvo, vinogradarstvo i vinarstvo

upravitelj: prof. Nikola ŠERMAN
šef odsjeka za voćarstvo: ing. Oto BOHUTINSKI
asistent za vinog. ing. Stjepan MATKOVIĆ
šef odsjeka za vinarstvo: ing. Rudolf KRALJ
asistent za bakteriologiju: ing. Olga SUČEVIĆ
asistent: ing. Marija PERETIĆ
vinarski nadzornik: Jerko ĐEPINA (ministarstvo)
adminis. činovnik: Anđela ERGOVIĆ
podvornik: Ljudevit ČRNJEVIĆ

VII. Institut za slatkovodno ribarstvo

upravitelj: prof. Josip PLANČIĆ
asistent: prof. Ljubica KOSTIĆ
asistent: prof. Dragica STANIĆ
asistent: Sibila Marko-MIKLAUŠIĆ — prosvjeta
podvornik: UZELAC

VIII. Institut za stočarstvo

upravitelj: dr Nikola ZDANOVSKI
asistent: ing. Josip PAJALIĆ
asistent: za NOVE DVORE dr Branko HORVAT

IX. Institut za poljoprivrednu ekonomiku

upravitelj: ing. Đuro REGAN
asistent za knjigovodstvo: prof. Oto PANCER
admin. činovnik: Ana Kanbe-UZELAC
podvornik (od Zavoda za tuču)
teh. asistent: Nikola BLASIN

X. Institut za poljoprivredno oruđe i strojeve

v. d. upravitelja: ing. Eduard BOSANAC
teh. asistent: Krunoslav ZLATEC
teh. asistent: Vladimir BAŠIĆ
admin. činovnik: Bosiljka ŽIVANOVIĆ
podvornik mehaničar: Franjo VAJDA

Ukupno 65 činovnika

(6 u Botincu, 2. sveuč. profesor, 3. asistenta radi na fakultetu) 1 u N. Dvorima

Rajonske poljoprivredne stanice

I. RPS Požega

Boris ŽIVEC, upravitelj RPS i voć. vinogradarske škole
ing. Slava ŽIVEC — za opće obrazovanje i NOB predmete
ing. Josip MUDWEIL za ratarstvo (donijeti rješenje)
PRIBANIĆ za stočarstvo
Franjo POLJANEC, upravnik imanja i BOSANAC za trak. školu
premještaji: ing. Stojan GRAHOVAC za rajonsku upravu (KUTJEVO)
Petar PERKOVIĆ za Božjakovinu
(t: Božjakovine Jakov JENGIĆ za Požegu)
ing. Stana BARIĆ — privremeno za rad kod Ogrizeka

II. RPS Petrinja

ing. GRLOCI iz Ogulina za predavača
Marija SMEJKAL iz Božjakovine za administratora
Lovro OZIMEC iz Božjakovine za knjigovođu
(zamjenjuje ga Božičković — hitna primopredaja)
Špiro MILOŠEVIĆ za Gospić, RPS

III. RPS Sv. Križ Začretje

Ljerka SEREC za Božjakovinu, pom. knjigovođa
Julije SEREC za Božjakovinu, prak. voć. vinogradarstvo
ing. GRGIĆ (traži mjesto), za predavača iz voć. vinog.
ing. Lola LUKANOVIĆ za peradarstvo

IV. RPS Novi DVORI (pokusno dobro)

Dragutin IVANEC iz Botinca za upravitelja ekonomije
Đuro MATIJEVIĆ za rajonsku upravu (Romanović)

V. RPS Božjakovina

premještaji: Marija SMEJKAL (bez zamjene) za Petrinju
Lovro OZIMEC za Petrinju
Vjekoslav JEDVAJ za Hruševac, upravitelj
PRPIC stipendija za završetak studija
Helena DIVALD i Elizabeta FLEK na raspolaganje
ing. Lada LAH za penziju
novi: BOŽIČKOVIĆ za blagajnu
Petar PERKOVIĆ iz POŽEGE

VI. RPS Osijek

dr Mirko KORIC ostaje do konačnog rješenja u stanici
ing. Mato BALOŠIĆ za rajonsku upravu (ekonom a ne selekcionar)

VII. RPS Knin

Nikola DUPÉ na raspolaganju okružnom Šibenik
administrator (mjesto SABOLIĆA)

VIII. RPS Split

ing. Ante KALITERNA — otpušten iz službe kao nepotreban
Jelena VEČENOVIC — za demonstratora na fakultet
ing. Marcel JELASKA — javiti oblasnom da ga stavi na raspolaganje

IX. RPS Gospić

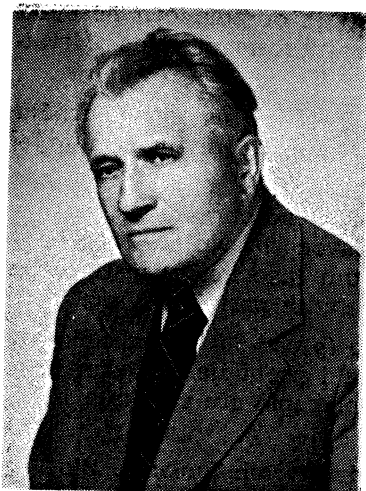
ing. Mihajlo ŽULJ — staviti hitno na raspolaganje Bosni
ing. Franjo ROMER — za stočarstvo (vidi rješenje)
blagajnik: Spiro MILOSEVIĆ

X. RPS Novi Vinodol

STOŠIĆ na raspolaganje okružnom NO za Hrvatsko primorje, kotar Novi
MODUN — za maslinarstvo, ostaje
upravitelj RPS-a ?-

XI. RPS Križevci

Dragutin SAŠEK, upravitelj imanja — za rajonsku upravu (Romanović)
novi upravitelj imanja — ing. Mata BALOŠIĆ
ing. Anđelka SOLDÓ?
Franjo SIMONČIĆ za šefa odsjeka za voć. i vinog.
ing. KRIVOŠIĆ (Jankomir) za stočarski odsjek (peradarstvo)

IN MEMORIAM
Prof. dr inž. Stjepan Romić
1. IX 1906 — 21. VI 1982.

Prof. dr Stjepan Romić rođen je 1. IX 1906. u Rešetarima kraj Nove Gradiške. Osnovnu školu završio je u Rešetarima, a gimnaziju u Novoj Gradiški. Veterinarski fakultet studirao je u Beču i Zagrebu, a diplomirao na Veterinarskom fakultetu u Zagrebu 1931. godine. Godine 1935. obranio je doktorsku disertaciju na Veterinarskom fakultetu u Zagrebu pod nazivom »Prilog poznavanju probavne leukocitoze psa«. Od 1935. do 1950. godine vrši dužnost kotarskog veterinara u Đakovu. Godine 1950. dolazi u Zagreb na Poljoprivredno — šumarski fakultet za nastavnike iz predmeta Veterinarstvo sa zoohigijenom, a iste godine postaje predstojnik novoformiranog Zavoda za Veterinarstvo sa zoohigijenom. Dolaskom u Zagreb upisuje studij poljoprivrede na Poljoprivredno-šumarskom fakultetu i završava ga 1953. godine.

U toku svoga rada na Poljoprivrednom fakultetu u Zagrebu kao profesor i znanstveni radnik razvio je veliku nastavnu, znanstvenu i stručnu aktivnost. Odgojio je veliki broj poljoprivrednih stručnjaka različitih smjerova, najviše onih iz područja stočarstva, i dao im osnovna saznanja o bolestima i zaštiti zdravlja domaćih životinja. Profesor Romić bio je vrlo plodan znanstveni radnik. Objavio je 85 znanstvenih radova iz područja stočarstva i veterinarske medicine.

Dao je veliki doprinos razvoju konjogojstva u kojem je predstavljao u nas i u svijetu jednog od najaktivnijih i najpriznatijih stručnjaka. Njegovi značajni radovi iz konjogojstva su »Posavski konj«, »Nonius«, »Engleski punokrvniak«, »Razvoj lipicanca do 3 godine«, »Trajanje sisanja i biološki potencijali kod konja«, »Dob kod prve oplodnje, tjelesni razvoj i rasplodna sposobnost lipicanskih kobila« i »Trajanje tova i iskorištavanje hrane u tovu konja«.

Posebno je bio priznat i cijenjen rad profesora Romića na području kinologije. Njegova je zasluga formiranje i službeno priznavanje, u nas i u svijetu, poznate pasmine pasa »Hrvatski ovčar«. U opsežnom i temeljitom

znanstvenom radu »Hrvatski ovčar« u potpunosti je obradio ovu pasminu ovčarskih pasa. Profesora Romića kinolozi smatraju ocem pasmine »Hrvatski ovčar«.

Profesor Romić imao je znanstveni pristup lovstvu i na tom području temeljito znanstveno obradio divljeg zeca, trčku, bizamca, divlju svinju, jelena i još neke vrste divljih životinja.

U ranijem periodu života prof. Romić je znanstveno obradio više pasmina svinja: »Bagun«, »Bijela mangulica«, »Crna slavonska svinja«, »Turopoljska svinja« i »Veliki jorkšir« (Velika bijela). U tim radovima znanstveno je obradio prirodna svojstva i karakteristike spomenutih pasmina svinja.

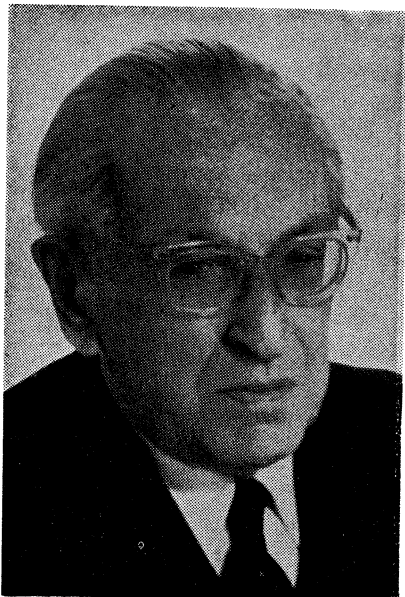
Profesor Romić objavio je veliki broj radova (preko 30) iz područja hematologije (patofiziologije i patologije), hranidbe i zoohigijene. Jedan broj znanstvenih radova nije uspio objaviti, iako je prikupio sve rezultate istraživanja.

Profesor Romić je obavljao više značajnih društvenih funkcija. Bio je predsjednik Društva veterinarara i veterinarskih tehničara SKH, osnivač i dugogodišnji predsjednik sekcija za lovstvo i kinologiju te sekcije za konjogojstvo pri Društvu veterinarara i veterinarskih tehničara SRH. Bio je više puta organizator simpozija iz lovstva, kinologije i konjogojstva.

Pored spomenutih aktivnosti profesor Romić je bio glavni i odgovorni urednik znanstvenih publikacija — Poljoprivredne znanstvene smotre, Lovvačkog vjesnika i Stočarskog lista, te član niza redakcijskih odbora raznih stručnih časopisa i publikacija iz područja stočarstva i veterinarske medicine.

Iz kratkog pregleda aktivnosti profesora dr. Stjepana Romića vidljivo je da je naša zajednica njegovom smrću izgubila vrijednog znanstvenika, nastavnika, stručnjaka i društvenog radnika koji je cijeli svoj život posvetio nastavi, znanosti i stručnom radu. Fakultet poljoprivrednih znanosti Sveučilišta u Zagrebu izgubio je svog vrijednog člana kojeg će se mnoge generacije studenata tog fakulteta, te mnogobrojni agronomi i veterinari rado i dugo sjećati. Zadržat će uspomenu na njegov stručni i znanstveni rad, a kao trajni spomen ostat će njegova djela, vrijedni i priznati objavljeni znanstveni radovi i trud koji je uložio u izgradnju naših stočarskih stručnjaka.

Pripremili: prof. dr H. Zlatić
dr V. Rupiće

IN MEMORIAM

Prof. dr Karlo Šoštarić
- Pisačić dipl. ing.
1902 — 1982. g.

Početkom lipnja u 81. godini umro je prof. dr Karlo Šoštarić-Pisačić. Rođen je u Zagrebu gdje završava osnovno i srednje obrazovanje. Poljoprivredu je studirao u Beču i Zagrebu, gdje polučuje i doktorat gospodarskih znanosti. Nastavlja studij privrednih nauka u Beču i Zagrebu i apsolvira na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Specijalizaciju obavlja u Francuskoj i Njemačkoj u više instituta iz oblasti ratarstva i proizvodnje krmnog bilja. Već 1927. g. postaje nastavnik na Tehničkom fakultetu iz predmeta »Poljoprivreda« za studente VII i VIII semestra, a ujedno predaje i za slušaocce šumarskog odjela Poljoprivredno-šumarskog fakulteta. U poljoprivrednoj oglednoj i kontrolnoj stanici u Zagrebu 1934. g. radi kao rukovodilac Odsjeka za proizvodnju stočne hrane, te je kasnije upravnik pokusnog dobra iste stanice u Kalinovici.

Izvjeseo vrijeme radio je u Ministarstvu poljoprivrede NRH u odjelu za biljnu proizvodnju, zatim u odsjeku za nabavke, planiranje u poljoprivrednom zavodu, zavodu za ratarstvo, i dr.

Za izvanrednog profesora za predmet Proizvodnja krmnog bilja Poljoprivrednog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu izabran je 1954. g., a za redovnoga profesora 1962. g. do 1973. g. — tj. do odlaska u mirovinu.

Profesor Šoštarić objavio je preko 130 znanstvenih i stručnih radova, skripata i knjiga. Bio je tajnik Udruženja agronoma u Zagrebu (1928/9 g) kao i tajnik Sekcije udruženja agronoma Jugoslavije za Savsku banovinu.

Aktivno je surađivao u Gospodarskoj slozi, uredništvu, stručne poljoprivredne knjižnice i dr.

Sudjelovao je i na više međunarodnih skupova iz oblasti biljne proizvodnje krmnoga bilja.

Najviše pažnje i rada posvetio je proučavanju stočnoga kelja, na čemu je radio već 1935. g. da bi tek šezdesetih godina dobio širu primjenu na našim govedarskim područjima. Organizator je i voditelj postdiplomskog studija iz specijalne proizvodnje bilja, čiji se stručnjaci i znanstvenici ističu u organizaciji proizvodnje u svim dijelovima Jugoslavije.

Od pokojnog prof. Šoštarića na zagrebačkom groblju Mirogoj oprostili su se prof. dr Jan Čížek ,prof. dr Ivica Miljković i mr Željko Magdić.

Poljoprivredna znanost i struka izgubili su marljivog i vrsnog znanstvenika, pedagoga i stručnjaka, zbog čega će ostati u trajnoj uspomeni generacijama stručnjaka iz proizvodnje bilja i mnogih proizvođača krmnog bilja.

Stjepan Brlek, dipl. ing.

IN MEMORIAM

Prof. dr Stjepan Meknić dipl. ing.

1920 — 1982. g.

Koncem lipnja u Zagrebu je nakon kratke i teške bolesti u 62. godini umro prof. dr Stjepan Meknić — rođen 16. srpnja 1920. g. u Novom Selu — Sisak. Osnovnu školu završio je u Novom Pračnom, nižu gimnaziju u Sisku a srednju Poljoprivrednu školu u Križevcima 1939. g. Nakon odsluženja vojnog roka, krajem 1940. g. zapošljava se u Savezu stočarskih udruga. Početkom okupacije zemlje 1941. g. odveden je u zarobljeništvo u Njemačku. Po povratku iz zarobljeništva zapošljava se u Čazmi, zatim u Savezu selekcijskih zadruga u Zagrebu. U 1944. g. stupa u redove NOV, gdje u JNA ostaje do 1947. g. kao oficir JNA-e.

Nakon demobilizacije zapošljava se u Poljoprivrednoj školi u Petrinji, zatim u privrednom savjetu FNRJ i Saveznom zavodu za privredna planiranja. U tom periodu završava i Poljoprivredni fakultet u Zemunu.

Po završetku studija zapošljava se u našem poznatom kombinatu »Be-lje« gdje ostaje punih 5 godina.

U novoosnovanom poduzeću u izgradnji »Lonjsko polje« dolazi 1958. g. da bi učestvovao u izradi prvih planova i projekata ovog melioracionog područja. Zatim prelazi u »Agroprojekt« gdje u svojstvu direktora učestvuje u izradi mnogobrojnih projekata i ekonomskih dokumentacija. Koncem 1963. g. prelazi na Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu gdje predaje osnove poljoprivrede i ekonomiku stočarstva.

Nakon višegodišnje prakse 1974. g. brani dizertaciju pod naslovom »Metode procjene ekonomskih efekata šteta od bolesti u krupnoj peradarskoj proizvodnji« i stječe znanstveni stupanj doktora agronomskih nauka. Zatim se zapošljava u svojstvu direktora »Poljodobra« ustanove za unapređenje poljoprivrede gdje ostaje do odlaska u mirovinu 1980. g.

Uz redovne poslove na radnim mjestima drug Meknić bio je aktivan i u društvenom radu. Član je redakcija časopisa:

- Agronomski glasnik
- Stočarstvo i
- Biltena »Poljodobra« i dr.

Višegodišnji je član SPITH-e.

Smrću prof. dr Stjepana Meknića naša agronomska struka, naša socijalistička zajednica i njegova supruga izgubili su iskrenoga prijatelja, druga, kolegu i supruga.

Od pokojnoga Meknića na njegovom posljednjem putu, oprostili su se:

- Krsto Kiš dipl. ing. u ime radne organizacije »Poljodobra«,
- Prof. dr Josip Ivoš u ime Veterinarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu,
- prof. Štef Palaveršić u ime Mjesne zajednice,
- Milan Bogičević u ime SUBNOR-a Novo Selo — Sisak i
- prof. dr Oto Pancer u ime Više poljoprivredne škole Križevci — bivši profesor

Posljednjem ispraćaju pridružilo se i pjevačko društvo Veterinarskog fakulteta.

Stjepan Brlek, dipl. ing.

IN MEMORIAM
SLAVKO DRAŽIĆ, dipl. ing.
1912 — 1982. g.

U Zagrebu je 6. listopada 1982. g. u 70 godini života iznenada preminuo ing. Slavko Dražić rođen 26. 09. 1912. g. u Brestovju — Samobor. Osnovno i srednje obrazovanje stječe u Zagrebu, gdje 1938. g. diplomira na Poljoprivrednom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Nakon odsluženja vojnog roka zapošljava se kao asistent u Zavodu za voćarstvo i vinogradarstvo Poljoprivrednog fakulteta, ujedno je i voditelj ekonomije Zavoda u Jazbini kod Maksimira.

Slijedeća etapa za mladoga stručnjaka bili su poznati Vršački vinogradi, PD »Fruška gora« u Iloku gdje ostaje u svojstvu direktora do 1955. g.

Generacije polaznika srednjih poljoprivrednih škola i fakulteta iz cijele zemlje obilaze do tada malo poznate plantaže vinograda, s novim tehnološkim rješenjima proizvodnje i prerade grožđa.

Kao poznati stručnjak nakon formiranja Poslovnog udruženja za vinogradarstvo, voćarstvo i vrtlarstvo 1955. g., kasnije Udruženja poljoprivrednih dobara Hrvatske, »Poljodobra« radi i djeluje na prenošenju bogatog stručnog iskustva na mlade stručnjake naših vinogradarskih područja, kao i na neposredne proizvođače i prerađivače grožđa.

Svoje bogato iskustvo prenio je na mlađe kolege i mnoge proizvođače u preko 40 stručnih i publicističkih članaka.

Najneposrednije učestvuje u davanju rješenja uz projekte oko adaptacije ili izgradnje preko 40 podruma širom zemlje, kao i u podizanju preko 2.500 ha modernih vinograda.

I nakon penzioniranja 1974. g. ostaje stručni suradnik »Poljodobra« gdje su gotovo do njegove smrti njegovi poznavaoči tražili i dobili sve što je moderna tehnologija u proizvodnji, preradi grožđa postigla kod nas i u svijetu.

Zbog osobitih stručnih i praktičnih poznavanja i prenošenja u praksu tehnoloških vinogradarskih i prerađivačkih iskustava ostat će u trajnoj uspomeni generacijama stručnjaka i proizvođača širom zemlje.

Od ing. Dražića pored ostalih oprostio se njegov školski kolega i drug, te višegodišnji suradnik ing. Krsto Kiš.

Stjepan Brlek, dipl. ing.

IN MEMORIAM

Stjepan Penić, dipl. ing.
1931 — 1982. g.

U Zagrebu je u 51. godini nakon kratke i teške bolesti umro Stjepan Penić dipl. ing. — predsjednik Poslovnog odbora TMP — »Dukat« Zagreb.

Rođen je 1931. g. u Feričancima, gdje završava osnovnu školu, a realnu gimnaziju u Osijeku. Zatim se upisuje na Poljoprivredno-šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, koji uspješno završava, unatoč teških uvjeta radeći na nizu poslova, uključujući i članstvo u Kulturno-umjetničkom društvu »Ivan Goran Kovačić« i »Lado«.

Po završetku studija zapošljava se u Zadružnom savezu, a kasnije u Poljoprivredno-šumarskoj komori Kutina na poslovima unapređivanja stočarstva.

Poljoprivredna komora grada, a kasnije Privredna komora Zagreb, bila je naredno radno mjesto. Novi premijski sistem za unapređivanje govedarske proizvodnje i proizvodnje mlijeka bio je već tada dio budućega poziva i radnoga mjesta Stipe Penića. Prijedlozi što su ih grad Zagreb i Privredna komora kao prilog poboljšanju odluke uputili Saveznoj skupštini i organima Skupštine tijesno su bili vezani za Stipu Penića i bili njegov osobni doprinos. Logičan put doveo ga je u Zagrebačku mljekaru u kojoj ostaje do svoje prerane smrti 11. 10. 82. g. Od rada na organizaciji otkupa i dopremi mlijeka u svojstvu rukovodioca cjelokupne terenske službe, a nakon kraćega vremena izabran je za direktora tvornice mliječnih proizvoda, do predsjednika Poslovnog odbora.

Rekonstrukcija stare Mljekare, obnove i modernizacije strojnoga i voznoga parka, organizacijski zahvati, razvoj primarne proizvodnje, organizacija otkupa i dopreme, izgradnja sabirnih punktova i laktofrizacija, suvremene tehnologije, marketing, obrazovanje kadrova, podizanje životnoga standarda radnih ljudi, bila su stalna i kontinuirana briga neumornoga Stipe Penića.

Uz unapređivanje govedarske proizvodnje, proizvodnje i plasman rasplodnih goveda i proizvodnje mlijeka, sinhronizirao je zatvaranje kreditnih konstrukcija od međunarodne i domaćih banaka, fondova, sredstava Mljekare, općinskih fondova i sredstava neprivrednih proizvođača, čime su izgrađeni ili adaptirani te opremljeni mnogi objekti-staje kod naprednih govedara na širem području djelovanja Zagrebačke mljekare.

Najveći doprinos za vrijeme boravka i rada koji će ući u anale Zagreba i radne organizacije »Dukat« je izgradnja jedne od najmodernijih Mljekara, i svih pratećih objekata.

Uz veliko angažiranje na svom radnom mjestu, Stipe Penić bio je i aktivan društveno-politički i stručno-ekonomski radnik.

U vrijeme novog komunalnog sistema bio je predsjednik Skupštine općine Peščenica, gdje je zapažen njegov rad, na razvoju infrastrukturnih djelatnosti, uz široko angažiranje delegatske baze.

Njegova aktivnost zapažena je i u Poslovnoj zajednici za stočarstvo u Zagrebu, Udruženju mljekarskih radnika SRH, Poslovnog udruženja »Mlekosim« u Beogradu, Vijeću grupacije za poljoprivredu PK Grada i dr. Bio je cjelovita ličnost radna i profesionalna, privatna i politička. Jedan od rijetkih likova koji je budio poštovanje svih koji su ga poznavali uzdizao ugled čovjeku i struci, skroman, jednostavan ali veliki stvaralac.

U povodu smrti ing. Penića održane su komemorativne sjednice u Radnoj organizaciji »Dukat« i društveno-političkoj organizaciji općine Peščenica.

Smrt Stipe Penića veliki je gubitak za Radnu organizaciju »Dukat« i za mljekarstvo Hrvatske i Jugoslavije. U prisustvu najuže obitelji velikog broja prijatelja i poslovnih partnera gotovo iz cijele Hrvatske od pokojnog Stipe Penića na Zagrebačkom groblju Mirogoj oprostili su se:

- Martin Devčić, — predsjednik Konf. SKH Peščenica,
- Milan Devčić, dipl. vet. u ime Udruženja mljekarskih radnika Hrvatske i Poslovone zajednice za stočarstvo,
- Branko Paviša — u ime Sindikata RO »Dukat«,
- ing. Darko Škrinjar u ime Radne organizacije »Dukat« i dr.

Stjepan Brlek, dipl. ing.

IN MEMORIAM
prof. dr Lea Schmidt

Neumitnost smrti čovjeka uvijek nam nanosi bol, a naročito kada ta neizbježnost dođe prerano, kad nam odnese dobrog čovjeka i čovjeka kojeg je život bio plodonosan i vrijedan za cijeli narod. — Takvu bol doživjemo kada je 14. travnja umrla prof. dr Lea SCMIDT redovni prof. Fakulteta poljoprivrednih znanosti Sveučilišta u Zagrebu.

Započela je svoj veliki život u Varaždinu 10. siječnja 1921. godine rodivši se od oca Dragutina i majke Irene rođ. Barabaš. Obitelj se ubrzo seli u Zagreb pa maturira ovdje gimnaziju, te se iz ljubavi za prirodu i njena divna stvorenja upisuje na tadašnji Poljoprivredno-šumarski fakultet, gdje se ubrzo počinje baviti kukcima, što postaje stalni sadržaj njenog života. Prošla je sve faze mladog radnog čovjeka: demonstrator, laborant te 1948. asistent prof. dr Zeljka Kovačevića u novom Zavodu za primijenjenu entomologiju u Maksimiru. U svom radu tog radnog razdoblja, kao i tijekom cijelog radnog vijeka ostvarivala je sklad dviju raznih, ali međusobno upotpunjujućih aktivnosti tj. nastavnog i znanstvenog rada. L. Schmidt usporedno obavlja ogroman broj entomoloških vježbi sa stotinama poslijeratnih studenata poljoprivrede i šumarstva i bavi se istraživačkim radom, kojega 1953. godine ovjenčava doktorskom disertacijom pod naslovom »Utjecaj hrane na razvoj gubara«. Njen znanstveni rad imao je dvije komponente: fundamentalnu i primijenjenu iz kojih rezultiraju odlični znanstveni rezultati. Osnovne entomologije tj. determinaciju vrsta insekata savladala je kao malo koji stručnjak u Hrvatskoj i Jugoslaviji. To je bila domena njenog velikog uspjeha u kojeg je ugradila i svoj urođeni talent likovnog izražavanja, te je izradila »Tablice za determinaciju insekata s vlastitim opisima i crtežima

kojima će se služiti generacije stručnjaka. Opće je mišljenje da su njeni opisi štitastih ušiju najcjelovitiji u svjetskoj literaturi. Njene neobične sposobnosti za determinaciju insekata obilno je koristila nekadašnja Granična služba za zaštitu bilja SR Hrvatske, kojoj je determinirala veliki broj insekata sabranih na našim graničnim područjima i uvoznim poljoprivrednim proizvodima. Rezultati utvrđenih vrsta iz redova Diptera i Hymenoptera za zoogeografskom obradom koji su objavljeni, te je time dala nova saznanja o insekatskoj fauni u nas.

Znanje determinacije insekata omogućilo joj je ulaženje u nove sisteme prognoze pojave štetnika, te je u organizaciji Poljoprivrednog centra Hrvatske i suradnji s kombinatima, a naročito iz Vinkovaca i Županje ostvarila prve rezultate u prognoziranju pojave štetnih sovića na najvažnijim ratarskim kulturama, a što omogućuje određivanje rokova njihovih suzbijanja. Ovim poslom sistematski se je bavila do svojih zadnjih dana.

U oblasti suzbijanja štetnih insekata krenula je u problematiku koja i danas zaokuplja najznačajnije ljude u zaštiti bilja tj. u biološke metode suzbijanja, kojima bi se mogle smanjiti ili nadomjestiti danas općeraširene kemijske mjere suzbijanja. Radila je na bolestima kukaca različitih uzročnika, a posebno je uspjela na otkrivanju bolesti granuloze kod dudovca uzrokovane virusom. U cilju tih svojih istraživanja sagradila je u pokusnom vrtu poseban laboratorij s velikom klima-komorom.

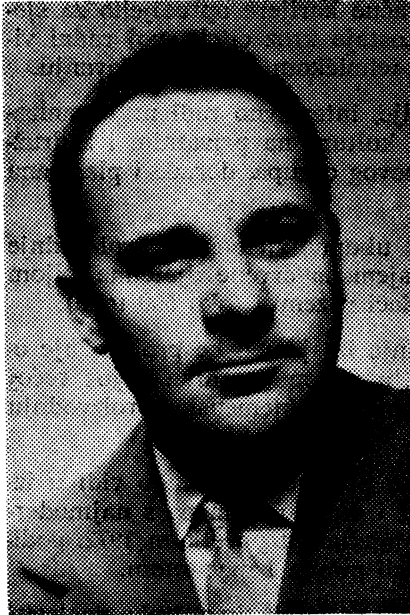
Na temelju svih tih radova kao i mnogih drugih koje nismo spomenuli izabrana je 1979. za redovnog profesora za predmet »Poljoprivredne zoologije«, te je zahvaljujući svojoj velikoj općoj biološkoj naobrazbi predavala komparativnu zoologiju, sistematiku riba, pčelarstvo, svilarstvo, te na post-diplomskom studiju iz entomologije i kasnije iz zaštite bilja »Opću i specijalnu zoologiju«, Sistematiku i determinaciju insekata«, »Metode naučnog istraživanja u entomologiji« i »Biološka metoda borbe protiv štetnika«. Za sve predmete napisala je cjelovita skripta ili za neke od njih odabrana poglavlja. U tom razdoblju njen nastavni rad dobiva nove oblike, naime mentorstvo budućim doktorima ili magistrima znanosti kojima je bila strpljivi i sistematski učitelj ali također iskreni i dobar prijatelj, želeći što veći uspjeh svojih kandidata i njihovih radova.

Prof. dr Lea Schmidt općenito poznata u stručnim krugovima u našoj zemlji, stekla je također i inozemne reputacije. Bila je član Akademije države New York, dodijeljena joj je Diploma međunarodnog biografskog centra u Cambridgeu, uvrštena je u knjigu »Men and women distinction« — 1981, referirala je na XV međunarodnom entomološkom kongresu u Washingtonu 1976, poduzimala je velika stručna putovanja u Meksiko, Afriku i Japan itd. Voljela je društveni rad u Sindikatu, Hrvatskom entomološkom društvu, Sekciji za zaštitu bilja SPIT-a, te je tako cijeli život bio ispunjen radom kao i požrtvovnošću za svoju malu obitelj. — O veličini, dobroti i ljubavi duha prof. dr Lee Schmidt govorilo se onih tužnih travanjskih dana, a posebno nam ostaje u sjećanju znanstvena argumentiranost, ljudska toplina i literarna ljepota riječi koje je na fakultetskoj komemoraciji izrekla u njenu čast prof. dr Nevenka Plavšić. Nešto kasnije tj. 30—VIII. 1982. na sastanku Jugosla-

venskog entomološkog društva u Žabljaku krasnu nekrološku riječ izrekao je ing. Branko Britvec.

Visokopoštovana i draga naša Lea živjet će dalje u svojim djelima i u generacijama poljoprivrednih stručnjaka koji su imali sreću biti njenim đacima ili suradnicima.

Stjepan Keglević, dipl. ing.

IN MEMORIAM

VLADIMIR HABAN, dipl. ing. agr.
1925. Zlatar — 1982. Đakovo

Poljop. fakultte završio 1952. god. u Zagrebu

Prerana smrt otela je iz naše sredine, sa svega 57 godina života, kolegu Vladimira HABANA. Vijest je bolno odjeknula među kolegama i kolegicama, kao i među svim radnim ljudima Kombinata, s kojima je gotovo punih 30 godina radio i surađivao, i kojima je u nekoliko mandata bio i najneposredniji rukovodilac.

Njegov prerani odlazak teškog srca su primili i brojni poslovni partneri i prijatelji širom naše zemlje, s kojima je razvio vrlo dobre poslovne i korisne odnose za naš Kombinat.

Ne malu tugu osjećaju i svi građani i građanke Đakova, koji su ga poznavali kao mirnog, jednostavnog i skromnog čovjeka, kao i svi poljoprivredni proizvođači mnogobrojnih sela Đakovštine, s kojima je više godina surađivao i koje je upućivao u najnovije zahvate tehnike i tehnologije poljoprivredne proizvodnje.

Za relativno kratak, ali vrlo plodan život za kolegu Vladu treba naglasiti da pripada starijoj generaciji agronoma, bolje rečeno prvoj garnituri mladih entuzijasta, koji su se nakon rata, odmah po završetku Fakulteta prihvatili vrlo teškog i mukotrpnog rada oko unapređenja poljoprivredne proizvodnje.

U Đakovo je došao 1952. godine i najprije se zaposlio u Kotarskom savezu poljoprivrednih zadruga, međutim već 1. II 1953. prelazi u sjemensko poduzeće »Livada«, također u Đakovo.

Obzirom, da se od prvih dana svoje stručne karijere opredijelio za sjemenarstvo u toj grani s malim prekidima, ostaje kroz cijeli svoj radni vijek i uporno radi na njenom tehnološkom i tehničkom osuvremenjavanju.

S puno entuzijazma i tada velike energije, intenzivno radi na organizaciji sjemenske proizvodnje raznih ratarskih kultura na privatnim i zadružnim ekonomijama, kao i na organizaciji njihovog otkupa, dorade i plasmana na domaćem i inozemnom tržištu.

Rezultat takvog rada je bio nagli porast ukupne sjemenske proizvodnje na našem području, a napose proizvodnje sjemena crvene djeteline, čijom smo količinom u izvozu bili najveći proizvođači u zemlji (oko 600 tona).

Godine 1956. radi usavršavanja svog zvanja iz sjemenske proizvodnje odlazi na tromjesečnu specijalizaciju u SAD, a nakon povratka u još većoj mjeri i s još više aktivnosti proširuje i unapređuje sjemensku proizvodnju na ovom području.

No konačnu viziju zaokružene sjemenske proizvodnje, Vlado vidi u izgradnji novog suvremenog pogona za prihvrat i doradu sjemena s najmodernijom opremom, i zbog toga se na njegovu inicijativu početkom 1972. godine prišlo izgradnji tog pogona, koji danas radi punim kapacitetom.

Što se tiče Vladine aktivnosti u društvenim djelatnostima, treba naglasiti da se odmah po dolasku u Đakovo uključio u rad Društva agronoma, čiji je bio jedan od najaktivnijih članova, sve do svog odlaska u bolnicu. U nekoliko mandata bio je i predsjednik ili tajnik društva, a svojim radom i zalaganjem u organizaciji raznih društvenih aktivnosti, davao je primjer svim mlađim kolegama kako treba raditi i odnositi se prema svojoj staleškoj organizaciji.

I zahvaljujući upravo toj tvojoj punoj angažiranosti, Društvo agronoma je održalo svoj kontinuitet rada od osnivanja pa sve do danas.

Jedan je od rijetkih kolega koji su svoj životni poziv počeli u jednoj djelatnosti i na njoj ustrajali do kraja života, iako je u jednom mandatu bio i direktor poljoprivrednog pogona i upravitelj OOUR-a zajedničkih službi, ali se ipak najugodnije osjećao u svom sjemenarstvu.

Zbog svega toga, u ime Društva agronoma, Kombinata, te brojnih suradnika i građana veliko mu hvala.

I neka ti je laka ova zemlja koju si toliko volio!!!

Zvonko Bobetić, dipl. ing.

SADRŽJ AGRONOMSKOG GLASNIKA ZA 1982. GODINU

Autor	Napis	Broj	Strana
ANIČIĆ ZLATA	Iskustva proizvodnje i izvoza grožđa sorte »cardinal« iz Hercegovine	5—6	639
BECK V. KANISEK J.	Diferenciranje normi učinka kao osnovu za planiranje optimalnog broja agregata mehanizacije	5—6	593
BENČEVIĆ K. DOLENEC Ž. CABUNAC T.	Istraživanje razvoja proizvodnje svinjskog mesa radi oblikovanja samoupravnog modela društveno organizirane proizvodnje u SRH	3—4	345
BOSNIĆ P. JANEŠ M.	Stanje i problemi u provedbi uzgojno selekcijskih mjera radi unapređenja svinjogojstva na individualnom sektoru	3—4	361
BOŠNJAKOVIĆ M.	Proizvodnja pšenice na PIK-u »BELJE« u 1981/82.	5—6	605
BRNETIĆ D.	Novi prilog poznavanja djelovanja bactospeina na gusjenice antofagne generacije maslininog moljca	1	45
BUDIN T.	Ispitivanje rizičnih obilježja sjetvenih planova standardnom optimalizacijom organizacijsko-ekonomskog modela	5—6	55
CABUNAC T. BENČEVIĆ K. DOLENEC Ž.	Mogućnosti organiziranja proizvodnje svinjskog mesa za tržište u Baranji putem proizvodno usmjerenih gospodarstava udruženih u zadružne i druge društvene organizacije	3—4	381
ČAUŠEVIĆ Ž. JANČIĆ S. STOJICEVIĆ LJ.	Neka pitanja selekcije i objedinjavanja selekcijskih postupaka u ovčarskoj proizvodnji	1	79
ČURUVIJA M.	Predgovor	3—4	277
DOLENEC Ž.	»Modeli Trnovitica« — oblik racionalne svinjogojске proizvodnje	3—4	377
DURMAN D., LALIĆ B.	Mjesto kooperativne proizvodnje svinja u kooperaciji u SR Hrvatskoj	3—4	369
GALOVIĆ S.	Efekt sorte i gustoće sjetve u uzgoju jarog ječma	2	141

Autor	Napis	Broj	Strana
GRUPA AUTORA	Modeli udruživanja rada i sredstava na zajedničkim programima proizvodnje goveđeg mesa	3—4	281
GRUPA AUTORA	Udruživanje rada i sredstava na zajedničkim programima u peradarskoj proizvodnji	3—4	393
GRUPA AUTORA	Maslinarstvo — Uloga i značenje maslinarstva u Jugoslaviji	3—4	463
HORN ZDENKA, TURČIĆ A.	Oblici kooperacije u svinjogojstvu na području zajednice općina Bjelovar	3—4	387
JURIĆ I., MUSAC I., ČULJAT M., ŽUGEČ I., KOVAČEVIĆ V.	Izbor hibrida s energetske proizvodnog stanovišta	1	9
JURIĆ I., ĐIKIĆ MARIJA, LEVAKOVIĆ F., ŠKRIVANKO I.	Teorijska osnova i ekonomski razlozi za provođenje hibridizacije u svinjogojstvu	1	61
JURIĆ I., ĐIKIĆ MARIJA, HORVAT A., HALUŠKA J.	Prilog poznavanju utjecaja starosti kod prvog telenja na visinu proizvodnje mlijeka u ranom stadiju laktacije	5—6	545
KATALINIĆ I.	Različiti udjeli kukuruznih silaža u obrocima za junad u tovu	5—6	581
KOVAČEVIĆ P.	Metodika bonitiranja zemljišta — ocjena ekoloških mogućnosti biljne proizvodnje	1	17
LALIĆ B.	Dohodak i prosječno korištena poslovna sredstva u poslovanju OOUR-a u poljoprivrednoj proizvodnji	2	151
MAJHEN B.	Kozarstvo centralne i zapadne Francuske	3—4	459
MATAGA Ž. i sur.	Neka pitanja zemljišne politike s posebnim naglaskom na provođenje Zakona o poljoprivrednom zemljištu	2	215
MATAGA Ž. i sur.	Razvojne mogućnosti mesne industrije u SR Hrvatskoj	2	231
MIKOLČEVIĆ VERA	Karfiol — Stadij i zriobe rajčice — Radić	5—6	635

Autor	Napis	Broj	Strana
MIKULEC K., RAKO A., KARAĐOLE I.	Problematika intenzivne i racionalne ovčarske proizvodnje na brdsko-planskom području	3—4	455
NOUMOSKI K.	Proučavanje opštih i specifičnih kombinacijskih osobina nekih viržinijskih genotipova	1	53
NOVAK I. i sur.	Društveno organizirana proizvodnja i potrošnja kukuruza u SR Hrvatskoj	2	169
PAVLEK V.	Osloboditi kukuruz plodoreda a pšenicu i ostale plodoredne kulture kukuruza	2	195
POLONJI A.	Proizvodnja pšenice na individualnom sektoru Baranje u 1982. godini s osvrtom na proteklo razdoblje	5—6	615
RAPAJIĆ I.	Doprinos naših poljoprivrednih stručnjaka unapređenju zemalja u razvoju	5—6	663
RAPAJIĆ N.	Osvrt na povijesni razvitak i rad Saveza poljoprivrednih inženjera i tehničara SR Hrvatske	5—6	677
REDŽEPAGIĆ H.	Ispitivanje mogućnosti hemijskog suzbijanja repičine zlatice (<i>Entomascelis adonidis pall</i>) na uljanoj repici	5—6	539
REPUBLIČKI KOMITET ZA POLJOPRIVREDU I ŠUMARSTVO	Koncepcija razvoja stručne poljoprivredne službe za primjenu znanosti — prijedlozi	2	253
SVIBEN M.	Potencijali razvoja proizvodnje svinja udruživanjem sredstava i rada individualnih poljoprivrednih proizvođača i radnika u organizacijama udruženog rada	3—4	327
VREŠ LJ.	Svinjogojstvo u SR Hrvatskoj	3—4	315
UJEVIĆ MIRJANA i UJEVIĆ A.	Tetrazol test u komparaciji s klasičnim metodama ispitivanja klijavosti sjemena	5—6	627
UJEVIĆ A. i STEVANOVIĆ RUŽA	Upotrebljivost fluorescentnog lolium testa		635
VUJOVIĆ V.	Sadašnje stanje sjemenarstva u SRH i prijedlog važnijih mjera za njegovo unapređenje	1	3
			723

Autor	Napis	Broj	Strana
VUKOV J.	Neke karakteristike vremenskih prilika u 1980. godini	1	113
	Kakva su zapravo naša proljeća?	1	117
	Nepovoljne jeseni	1	121
ŽIMBREK T.	Analiza agrarno-političkih mjera za primjenu mineralnih gnojiva i prijedlozi	1	39
ŽIMBREK T.	Zaposlenost i kadrovi u društvenoj poljoprivredi Hrvatske	2	161
KARALIĆ I.	Sadržaj Agronomskog glasnika za 1982. godinu	5—6	